

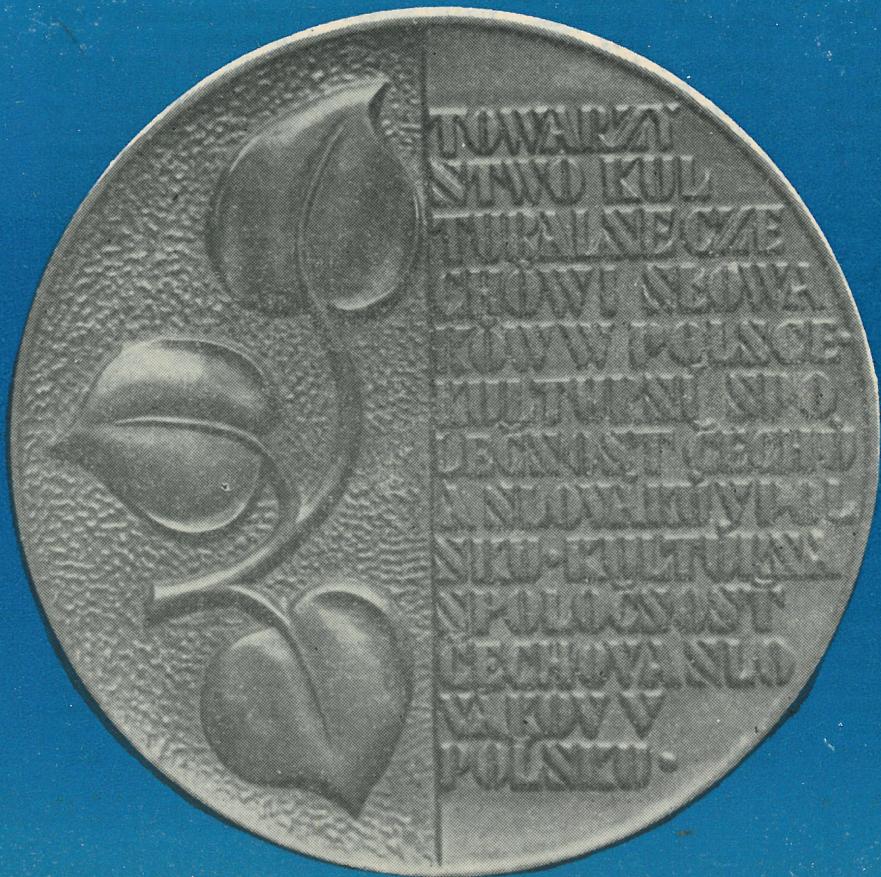
ŽIVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • SEPTEMBER • ZÁŘÍ • WRZESIEŃ • ČÍSLO 9/1977 • ROČNÍK 20 cena 1 zł

30
LET

KULTURNÍ SPOLEČNOSTI
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V POLSKU

NEUTRÓNOVÉ ŠIALENSTVO

Zdalo sa, že v septembri tohto roku, po konferencii v Helsinkach a práve sa konajúcim stretnutí v Belehrade, po uplynutí vyše 30 rokov od hrôzy druhej svetovej vojny, na pamätné výročie útoku fašistov na Poľsko, budeme uvažovať aké nádeje prinesie Európe a svetu vďaka trvalého mieru. Vedľajší keby mier bol ľudstvu zaistený konečne a na trvalo, aj tak by bolo este veľa otázok, ktoré by bolo treba riešiť na našej zemeguli. Zoberme len tie najdôležitejšie problémy, ktoré ešte trápia ľudstvo, ako problém hľadajúci ochranu prírodného prostredia, ktoré by si vyžadovali spoluprácu všetkých politikov, najrozumnejších vedcov a spoločného, konštrukívneho úsilia všetkých. Žiadne úsilie umov alebo rúk by nebolo príliš veľké, aby zdolať tie a iné problémy v podmienkach zaručeného mieru. Bolo by to však vznešené úsilie, také, ktoré by budúce pokolenia zapísali zlatými písmenami na nezničiteľných stránkach historie a zaznamenali by zároveň, že v našej dobe bol zvratný bod súdobých dejín.

Zatiaľ však tohoročné prázdniny sú narušené akciami vojenských kruhov USA, ktoré propagujú výrobu novej neutrónovej bomby. Písemne tieto slová pred 15. augustom, teda pred dňom, po ktorom prezident USA Carter má rozhodnúť a jej osudoch, to znamená, či vyrábať túto tzv. „čistú bombu“, vyzbrojíť novou vojská NATO, alebo či upustiť od tejto výroby. Mnohí ľudia dúfajú, že rozhodnutie prezidenta bude rozvážne, čo je v záujme nielen medzinárodného uvoľňovania napäťia, v záujme mieru a bezpečnosti na svete, ale aj v záujme Spojených štátov. Pripravme sa, že Jimmy Carter, počas svojej volebnej kampane slúboval zníženie výdavkov na zbrojenie a tak isto, často vo svojich prejavoch hral úlohu služobníka mieru a zástancu ľudských práv. Budú po slovách nasledovať činy, alebo podpisom prezidenta nadobudnú konečný tvár schválené senátom USA výdavky na výrobu neutrónovej bomby? Tí, ktorí budú v septembri čítať tento komentár, budú to už vedieť. Avšak nezávislé od toho, čo bude, hodno vedieť akú „pilulku“ zmontovali po druhej strane oceánu.

V podstate ide vlastne o malú vodíkovu bombu s výbušnou silou 1 kilotonu (jadrové hlavice majú silu asi 50 kiloton). Bezprostredným pôsobením výbušnej sily a ohňa zasahuje priesor asi 400 metrov avšak smrtonosná vlna neutrónov preniká aj cez budovy a opevnenia na priesore asi troch štvorcových kilometrov. Neutróny patria medzi najnebezpečnejšie časticie, zasahujú buňky živého organizmu, rozbijajú chemické väzby. Vojenskí experti USA tvrdia: „Bude to smrť bez krviprelietania. Človek zasiahnutý miliardami neviditeľných projektílov prostro odpadne, nebude môcť dýchať, bežať ani kričať.“ Ale nie všetci zahynú za niekoľko minút, — tvrdia iní experti. Vzdelanie, vystavení na radiaciu, budú zomierať celé mesiace.

Neutrónová bomba zabija i neutralizuje len všetko živé, ale budovy i objekty nenicí. Útočníci môžu hned nastúpiť i pôsobiť v tom prostredí využívajúc objekty a všetko čo k nim patrí. Toľko zatiaľ vieme o tejto „čistej“ vraj „humannej bombe“. Technické podrobnosti tejto novej zbrane udržiavajú totiž v prísnnej tajnosti.

Pozrite na otázku jaderných zbraní z inej stránky. Všetko začalo 6. augusta 1945 roku keď na Hirošimu zhodili jadernú bombu. Bola to bomba, ktorú nazvali atómovou. Veľká žiara, ktorú zapričinila táto bomba nazvaná Little Boy (chlapček) spôsobila, že zahynulo 78 000 ľudí a skoro 38 000 bolo ranených. Bomba zbúrala 7000 budov a okolo 55 000 budov zhorelo. Rieka Ota sa v momente výbuchu vyparila. V roku 1952 skonštruovali vodíkovú bombu. Jej výbuch sprevádza tak vysokú teplotu, že možno ju poruňať iba s teplotou vo vnútri našho slnka. Počas výbuchu vylučuje tak silný prúd smrtonosných, rýchlych neutrónov, že nemožno predvídať následky takého výbuchu. Bola to teda bomba s takou silou razenia, že nedávala žiadne šance agresorovi, hrozila totiž totálnym zničením v prípade jej masového použitia.

V roku 1963 následkom mierovych iniciatív socialistických krajín, bola podpísaná dohoda o čiastočnom zákaze pokusov s jadernými zbraňami a o päť rokov neskôr o ich nerozširovaní. Zdalo sa, že to vytvorilo predpoklady pre dosiahnutie porozumenia o zákaze všetkých pokusov s jadernými zbraňami. Eudstvo si vydýchlo po Hirošime a vízii vodíkovej apokalypy. Zvýšila sa pôsobnosť v prospech trvalého mieru a uvoľnenia napäťia, predovšetkým podporovalo sa všetky politické iniciatívy socialistických krajín, ktorých základom bola leninská téza o koexistenci a spolupráci medzi štátmi s rôznym spoločenským a politickým zriadením. Nádeje na trvalý mier rástli...

Zatiaľ však už v roku 1959 americkí vojenskí odbornici vyskúšali s iniciatívou novej zbrane, zbrane, ktorá nebude znečisťovať vzduch ani vodu, zbrane tzv. „čistej“. Tvardili, že ju vyrobia za tri roky, keď im dovolia robiť pokusy pod povrchom zeme. A vieme, že Spojené štaty súhlasili so zanechaním pokusov s jadernými zbraňami vo vzduchu a na zemi, ale nesúhlasili s ponechaním pokusov pod zemou. Dnes príčinou tohto rozhodnutia sú zrejmé, umožnilo zrod novej zbrane, neutrónovej bomby. Táto bomba je nielen novým ohrozením, ale aj činiteľom urýchľujúcim preteky v zbrojení a škrtajúcim základné právo človeka — právo na život. Svedčí o tom všeobecne znepokojenie, mnohé výzvy a protesty z Európy a celého sveta. Nikto, pre koho najdôležitejšia je mierová budúcnosť nášho sveta nechce, aby tento mesiac bol nazvaný „neutrónovým septembrom“.

MARIAN KAŠKIEWICZ

Snímka na 1. str.: Vystúpenie na Detve súboru KOV KSČaS zo Spiša pod vedením kr. Františka Kurnáta. (Foto: F. LASUT).

■ POVODEŇ v južnom Poľsku narobiла obrovské škody. Tažkú prácu, najmä v týchto oblastiach, mali tento rok rolníci. Na snímke: zachraňovanie úrody v okolí Drogomyšla v oblasti Beskýd.

■ DOHODA V BELEHRADE. Predstavitelia 35 zúčastnených štátov KEBS sa dohodli vo veci priprav jesenného stretnutia Belehrad 77. Stretnutie sa začne 4. októbra tr. a skončí do 22. decembra.

■ TOVÁREŇ NA DOMY PRE VIDIEK vzniká v obci Trzebiów v Gorzowskom vojvodstve. Bude to prvá investícia tohto druhu zakladaná pri rolníckych krúžkoch a budovaná vlastnými silami miestneho Oblastného závodu poľnohospodárskeho stavebnictva. Továreň bude vyrábať do konca budúceho roku 2 000 izieb ročne.

ODZNÁMENIE

23.X.1977 v Krempachoch sa budú konať ústredné jubilejné oslavovy 30. výročia založenia a pôsobnosti KSČaS.

V ZRKADLE ŠTATISTIKY

Správa Hlavného štatistickejho úradu o výsledkoch, ktoré dosiahlo naše národné hospodárstvo v prvom polroku 1977 prináša rád údajov, z ktorých sa môžeme dozvedieť, čo sme urobili realizujúc hlavné ciele VI. a VII. zjazdu PZRS, aké máme ľahkosť a perspektív. Sú to všeobecne údaje, na ktoré nemožno hľadiť jednotlivovo, ale ktoré znázorňujú spoločensko-hospodárske premeny realizované veľkým úsilím celej spoločnosti.

Podľa správy HŠÚ koncom prvého polroku 1977 počet obyvateľov Poľska dosiahol 34,7 miliónov osôb. Z toho v mestách býval 19,8 miliónov a na vidieku okolo 14,9 miliónov. Priemerná nominálna mzda je vyššia v porovnaní s analogickým obdobím minulého roku o 314 zl a čini 4 252 zl. Priemerný starobný dochodok činí 1 850 zl (stúpol o 12,1 percenta). Priemyselná výroba sa zvýšila o 9 percent. Vo vývoze tovarov pokrok je naďalej neuspokojivý, lebo využíame iba 13,1 percenta vyrábaných tovarov, (rast o 12,7 percenta). Nás dovoz tovarov sa zvýšil o 6,3 percenta. Hodno zaznamenať, že skoro celý prírastok priemyselnej výroby,

ako aj rast stavebnictva (95,6 percenta) vyplýval zo zvýšenej produktivity.

Zvláštnu pozornosť pripisuje dnes každý situáciu v produkcií potravín. Údaje HŠÚ za prvý polrok 1977 hovoria o tom. Uskutočnené tento rok sčítanie dobytka dokázalo, že sú tu tendencie zvyšovania počtu dobytka, ale nedosiahlo sa ešte výrovnanie jeho poklesu. V tomto období boli zvýšené starosti s mäsom, ale aj zvýšené dodávky hydin, mlieka a vajec na trh. Podľa správy skupiny tovarov — mäso, hydina, vnútornosti a mäsové výrobky neboli na trhu v takom množstve, ako minulý rok. Ponuka bola o 1,6 percentu nižšia t.j. o skoro 8 000 ton, čo — ako komentujú ekonomovia, — prihliadajúc k prírastku obyvateľstva, je cítelným množstvom. Vplyv na to mala neprilis dobrá situácia vo výkupe základných živočíšnych produktov, čo sa zasa odrazilo na zásobovaní trhu.

Zo situácie v prvom polroku sa vyvoduje teraz závery a upozorňuje na slabé miesta v národnom hospodárstve, prihliadajúc predovšetkým k potrebám pracujúcich. Poli-

■ VODA NA VIDIEKU. Iba 19 percent rolníckych gazdovstiev využíva vodovody. Vyššie 10 percent gazdovstiev nemá studne. Likvidácia terajšieho deficitu vody na gazdovstvách by si vyžadovala náklady vo výške 20 mld zlотовých.

■ NA SRDCOVÝ ZÁCHVAT umrel prezident Cypru, arcibiskup Makarios vo veku 63 rokov (vlastným menom Michalis Christodoulos Muskos). Prežil štyri atentáty na svoj život. Cyperskí Gréci vyhlásili 40 dní trvajúci smútok.

Výpoved pre Život súdr. EUGENIUSZA SATOLU, tajomníka Vojvodského výboru Poľskej zjednotenej robotníckej strany v Nowom Sączi pri príležitosti 30. výročia KSČaS.

Oslavy krásneho jubilea — 30. Výročia Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku sú mimoriadnou príležitosťou, aby sa podeliť reflexiami o jej spoločensko-hospodárskej aktívite, ktorá prospieva rozvoju obcí a gmin poľského Spiša a Oravy.

Chceli by sme zdôrazniť, že vďaka spoločnému úsiliu činiteľov KSČaS, obyvateľov spišsko-oravskej oblasti a miestnych orgánov štátnej moci, vďaka aktívemu, angažovanému postoji celej spoločnosti Spiša a Oravy v období povojskovej tridsaťročia ľudového Poľska sa v tejto oblasti uskutočnili mnohé spoločensko-hospodárske i kultúrne premeny. Nové školy a materské školy, nové kultúrne domy, cesty, obchodné objekty a objekty služieb obyvateľstvu — to sú iba niektoré dôležitejšie symptómy týchto premien, uskutočnených pod politickým vedením Poľskej zjednotenej robotníckej strany. So zadosťučinením zdôrazňujeme, že mnohí aktivisti Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov sú činiteľmi PZRS, mnohí z nich sú členmi ZIS, zastávajú straničné funkcie a volené funkcie v národných výboroch, aktívne pôsobia v radoch ZPSM.

Realizujúc politiku PZRS činiteľia KSČaS prispievajú k rozvoju poľnohospodárstva, vedú špecialistické gazdovstvá, dosahujú dobré výsledky, najmä v chove. Mnohí spomedzi rolníkov — členov Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov — získali titul vzorných, najlepších rolníkov.

Jubilejný rozhovor s piotrským vojvodom mgr. inž. Leszkiem Wysłockým

CENÍME SI VÁŠ PRÍSPEVOK

K ROZVOJU NOWOSĄCZSKÉHO VOJVODSTVA

Jedným z výrečných prejavov aktivity KSČaS sú svojpomocne budované investície, spoluúčasť vo výstavbe, opravách a adaptačných prácach mnohých kultúrnych stánkov: kultúrnych domov, klubovní a klubov.

Chceli by sme mimoriadne silne zdôrazniť veľkú angažovanosť a tvorivú aktívitu činiteľov KSČaS v spoločnom kultúrnom hnutí poľského Spiša a Oravy. Prejavom tohto spoločenského kultúrno-výchovného pôsobenia sú pružné folklórne súbory piesní a tanca, ochotnícke divadelné krúžky, spevácke súbory, dychovky a ľudové kapely, ktoré pôsobia pri oblastných kultúrnych strediskách. Veľku významnosť hodnotí, veľký význam pre kultivovanie folklóru a ľudových obradov majú každoročne organizované prehliadky folklórnych súborov KSČaS, ľudových kapiel a ochotníckych divadelných krúžkov.

Pre pozdvihovanie úrovne kultúry jazyka, pre výchovné ciele, má dôležitý význam organizovaná spoločne s Kurátorom osvetového a výchovy Vojvodského úradu a KSČaS recitačná súťaž pre školskú mládež.

V Nowosączskom vojvodstve pozoruhodné sú kultúrne výsledky mnohých súborov piesní a tanca: v Kacvíne, Nedeci, Novej Belej a Jurgove, v Krempachoch, v Lapšoch, Jablonke a Veľkej Lipnici.

Zvláštne zdôraznenie si zaslúži aktívita členov KSČaS pri realizácii spoločenských, verejnoprospešných prác. Členovia Spoločnosti sa aktívne podieľali na výstavbe kultúrnych domov v Krempachoch a Dolnej Zubrici. Veľkú spoločenskú angažovanosť

prejavujú činitelia KSČaS v prácach 29 klubovní. Zdôraznenie si zaslúži aj účasť v generálnej oprave kultúrneho domu KSČaS vo Vyšných Lapšoch.

Pre činiteľov Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov je charakteristická spoločenská aktívita v kultúrno-osvetovnej pôsobnosti a stále vyšia úroveň spoločensko-politickej uvedomenosťi. Členovia Spoločnosti majú svoj významný podiel na organizovaní a priebehu politických kampaní, napríklad vo voľbách do Sejmu a národných výborov. Činne sa zúčastňujú organizovania osláv štátnych sviatkov, gminných slávností, masopoličkých a kultúrnych podujatí.

Osobitné zdôraznenie si zaslúži veľká angažovanosť členov Spoločnosti vo veciach čitateľstva a fungovania knižníc. Vďaka dobrej osvetovo-výchovnej práci Spoločnosti sa mnohí mladí vzdelávajú na školách všetkých typov.

Spoločnosť spoločne s osvetovými orgánmi zásobuje mládež potrebnou literatúrou a školskými učebnicami v slovenskom jazyku. Tento výsledok si veľmi ceníme, o to viac, že Poľsko a Československo spájajú zväzky srdečného priateľstva a spolupráce. Mimoriadnym prínosom sú tunajšie kontakty medzi obyvateľmi pohraničných gmin a obcí nášho vojvodstva. Dobré sa vyvíja spolupráca medzi našim Nowosączským vojvodstvom a Stredoslovenským krajom v Banskej Bystrici, ako aj medzi jednotlivými mestami našej oblasti a mestami v Československu. Dlhé tradície majú kontakty hlavného mesta vojvodstva

— Nowego Sącza so Starou Lubovňou, gminy Jablonec a Trstenou, Gorlic s Bardejovom.

Prostredníctvom pôsobnosti Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov sú styky našich kultúrnych činiteľov s československými pomerne blízkymi a časté. Uskutočňujeme živú kultúrnu výmenu s ČSSR. Treba zdôrazniť časte užitočné kontakty mládeže zo stredných a základných škôl nášho vojvodstva s československými školami.

Všetky tieto kontakty sú veľmi užitočné a potrebné. Budeme sa snažiť ich udržiavať a rozvíjať. Zvláštne úloha v tomto aspektu pripadá Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov.

Výsoko hodnotíme doterajšiu spoločenskú činnosť KSČaS. Vyjadrujeme presvedčenie, že v nasledujúcich rokoch existencie Spoločnosti bude tak isto plodná, že pod ideo-vývodom PZRS, v zložkách Frontu národnej jednoty, všetky miestne skupiny KSČaS budú nadálej uskutočňovať aktívnu, činorodú pôsobnosť, prispievať k rozvoju nášho krásneho turistického vojvodstva.

Pri príležitosti tridsaťročia existencie Spoločnosti vyjadrujeme v mene orgánov Nowosączského vojvodstva všetkým členom a aktivistom KSČaS tie najlepšie blahoželania a prajem samé úspechy v krásnej, spoločenskej práci pre stále plnší rozvoj nášho nowosączského kraja.

EUGENIUSZ SATOLA

tajomník VV PZRS v Nowom Sączi

AKTIVNÍ, ANGAŽOVANÍ LIDÉ

ČLENOVÉ KULTURNÍ SPOLEČNOSTI ČECHŮ A SLOVÁKŮ

sopisy, promítající české filmy, mají veľké možnosti pro šírení české kultúry a pěstování českého lidového umenia. Hudební, pěvecké a tanečné súbory, ktoré zde pôsobí, účastňujú se úspešně nejrúznejších krajanských súťaží a prispívajú tak nejenom ke kultivovaniu pokrokových tradícií české kultury, ale skutočne prispívajú k prohlubovaniu a upevňovaniu srdcenných vzťahov mezi našimi bratrskými zememi.

Zivot: Polští občané české národnosti spoločne s pôvodným obyvateľstvom piotrské oblasti prispievajú svou každodennou prací k rozvoji vojvodství a celého zemepisného soudruhu vojvodo, co soudíte o angažovaní se členov našej organizace pro hospodársky a spoločenský rozvoj miest, v nichž žijí a pracují?

Vojvoda: Složky kultúrnej spoločnosti Čechů a Slovákov v Poľsku, ktoré pôsobí v našom vojvodství v Zelově a Kucově, dosahujú dobrých výsledkov, jak v oblasti kultúrnej, tak i spoločenskej práce. Obzvláště pôsobnosť oddílu v Zelově je známá a uznaná tamním prostredím. Je to zásluhou aktívneho oddílu, jehož predsedou je Jan Novák a tajemníkem Waclaw Luščiński; jejich osobní vlastnosti a horlivost rozhodujú o dobrých výsledkoch práce Spoločnosti v Zelově.

Zivot: V letošnom roce uplyvá 30 let od vzniku Kultúrnej spoločnosti Čechů a Slovákov v Poľsku. V Piotrkowském vojvodství pôsobí složky této organizacie. Jak hodnotíte, soudruhu vojvodo, jejich práci? Jaké jsou jejich výsledky v oblasti kultivovania pokrokových tradícií a rozvíjení kultury i českého jazyka?

Vojvoda: Složky kultúrnej spoločnosti Čechů a Slovákov v Poľsku, ktoré pôsobí v našom vojvodství v Zelově a Kucově, dosahujú dobrých výsledkov, jak v oblasti kultúrnej, tak i spoločenskej práce. Obzvláště pôsobnosť oddílu v Zelově je známá a uznaná tamním prostredím. Je to zásluhou aktívneho oddílu, jehož predsedou je Jan Novák a tajemníkem Waclaw Luščiński; jejich osobní vlastnosti a horlivost rozhodujú o dobrých výsledkoch práce Spoločnosti v Zelově.

Ceská spoločnosť silne srostla s reáliami života Zelova a lze říci, že neexistuje oblasť, v níž bychom nezaznamenávali účasť této skupiny obyvatelstva.

Vytvorili jsme nutné podmínky pro její všeobecný kulturní rozvoj. Klubovny Spoločnosti, zařízené pro kulturní a osvetovou práci, s českými ča-

Obětavá a solidná práce členov Spoločnosti znacne přispívá ke kladným výsledkům zelovských závodů při plnění plánovaných úkolů.

Doceňujeme také skutečnost, že obyvatelé české národnosti v Zelově a Kucově se podílejí na realizaci společenských závazků ve svých obcích.

Zivot: V červenci se uskutečnila návštěva polské stranické a státní delegace vedené soudruhem Edwardem Gierkem v bratrském Československu. Tato návštěva podstatně prohloubila naše tradiční přátelství a přispěla k dalšímu rozvoji plodné spolupráce. Ve spojení s tím se tážeme, soudruhu vojvodo, ktoré složky této hospodárskej, kulturní a další spolupráce jsou realizovány ve vašem vojvodství? Jakým dílem přispívají k této realizaci skupiny KSČaS, působící v piotrské oblasti? Uvedeme, že jedním z cílů Kultúrnej spoločnosti Čechů a Slovákov v Poľsku je prohlubování přátelství a spolupráce mezi bratrskými sousedicími národy Poľska a Československa.

Vojvoda: Mohu uvést velmi dobré příklady kulturní a hospodárskej spolupráce našeho vojvodství s bratrským Československem. Jeden z největších průmyslových závodů hlavního města vojvodství, Piotrkowa Trybunalského, továrna na sklařské stroje Vitroma, kooperuje na základě dlouhodobé smlouvy o spolupráci s českou továrnou Sklostoř v Turnově. V Piotrk-

wě vyrábíme součásti a soustrojí do řadových lahvových automatů, které vyrábí turnovská továrna. S českým průmyslem široce spolupracují jedny z našich největších průmyslových závodů na výrobu chemických vláken Chemitex-Wistom v Tomaszowě Mazowieckém. V této továrně pracuje čtrnáct českých spřádacích strojů na hedvábí značky Elitex. Kromě toho má závod také české stroje na přípravu viskózy, na tkaní tomofanu a viskózového kordu.

Pokud vám, členové Společnosti mají stálý styk s Československem. Jak mládež, tak také dospělí z českého prostředí byli zváni do ČSSR na zájezdy, setkání a návštěvy.

Zivot: Co byste chtěli, soudruhu vojvodo, vzkázat prostřednictvím Života členům KSČaS u příležitosti jubilea jménem vojvodských orgánů a vlastníků?

Vojvoda: U příležitosti třiceti let Kultúrnej společnosti Čechů a Slovákov v Poľsku vzkazují všem jejím členům i jejich rodinám nejsrdceňší pozdravy a přeji jim mnoho dalších úspěchů při prohlubování přátelství a spolupráce mezi našimi bratrskými sousedními zeměmi.

Přeji všem také hodně úspěchů v zaměstnání, ve společenské i kulturní práci a mnoho štěstí v soukromém životě.

Zivot: Děkujeme za rozhovor.

JE TO UŽ 30 ROKOV

NAJLEPSIE

Toto číslo vychádza v preddeň ústredných slávností 30-ročia Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, ktoré oslavujeme tento mesiac.

Táto dôležitá udalosť v živote krajankej organizácie nútí nás všetkých, účastníkov, jubilea k reflexám, aby sme pouvažovali o minulosti skonfrontovali ju so súčasnosťou Spoločnosti a zahľadeli sa do budúnosti na úlohy, aké má Spoločnosť splniť.

Za týchto tridsať rokov naša Spoločnosť prešla dlhú a význačnú evolučnú cestu. Máme za seba obdobie zrodu českých a slovenských zväzov a spolkov, obdobie ich dozrievania a integrácie v regionálnych obvodomach, neskôr v jednej organizácii, ako aj roky dobrých a zlých skúseností.

Za celých tridsať rokov na rôznych miestach a v rôznych obciach sme pracovali pre rozvoj Spoločnosti, aby mohla čo najlepšie uspokojovala záujmy a kultúrno-osvetové potreby našich českých a slovenských krajanov.

V celej činnosti Spoločnosti je vždy úzka súvislosť medzi rozvíjanou kultúrno-osvetovou prácou a otázkami i problémami krajiny, najmä s výchovou pracou, ako aj — čo nás zvlášť zaujima — s rozvojom oblasti, v ktorých žijeme a pracujeme. Prejavuje sa to najplnešie v angažovanosti našej krajankej verejnosti v stvárňovaní nových postojov, medziľudských

vzťahov a v pocite spoločenskej zodpovednosti za realizáciu úloh, ktoré plní celá spoločnosť. Jednotným úsilím, na každom úseku našej práce, v slobodnom a priažnivom ovzduší konkrétny prispievame k zmenám, aké sa uskutočňujú v terajšom desaťročí našej socialistickej výstavby. Práve v tom sa najvýraznejšie prejavuje naše vlastenectvo.

V uplynulých tridsiatich rokoch sme všeličo zakúšili. Štartovali sme v tažkých a mimoriadnych rokoch. Rástli sme spolu s krajinou, dopracovali sme sa vlastných a mnohostranných výsledkov v krajaniskom hnutí, na ktoré sme hrdí. Vyplývajú z obrovského postupu, aký sa uskutočnil v Poľsku vďaka revolučným premenám, ktoré sa začali v júli pred 33 rokmi.

Eudové Poľsko umožnilo miliónom pracujúcich miest a vidieka prekročiť prah vojnovej skazy, zdedenej biedy a spoločensko-hospodárskej zaostalosti. Vytvorilo aj všetky podmienky pre rozširovanie a rozvoj vlastnej kultúry našich národnostných menší. Vzniku a rozvoju Spoločnosti prospevala politika strany v národnostných otázkach, ktorá plne rešpektuje úplnú rovnoprávnosť občanov nezávisle na ich národnosti, ako aj pomoc štátnych orgánov pri vytvorení podmienok umožňujúcich nehatený rozvoj činnosti. Bez toho by nebolo našich výsledkov.

Pôsobnosť Spoločnosti, obohacovaná vlastnými spoločensko-kultúrnymi a osvetovými hodnotami, bola vždy krajanom blízka a je nimi vysoko hodnotená. Toto všetko dovolilo sústrediť okolo našej organizácie veľkú skupinu činiteľov, ktorí sa za dlhé roky obeta vej práce pre Spoločnosť veľmi zaslúžili, ako aj mladých a angažovaných aktivistov, členov a priažnivcov.

Uvedomujeme si, že pôsobnosť Spoločnosti má dnes väčší význam ako kedykoľvek predtým. Socialistické premeny spôsobili, že sme sa stali novými odberateľmi kultúry, nielen kvantitatívnymi, ale aj kvalitatívnymi. Žijeme totiž inými problémami ako naši otcovia v medzivojnovom období. Iný je aj rozvoj súčasného sveta. Preto aj máme povinnosť dalej zdokonaľovať činnosť Spoločnosti, v každej jej zložke a na každom úseku, buďto organizačnom alebo kulturnom. Existuje aj povinnosť venovať sa otázkam, ktoré tvoria náplň života a práce celej spoločnosti. Zovšeobecňovanie týchto hodnôt v postojoch a činnosti našich krajanov, ktoré sú dnes mimoriadne cenné, rozhoduje o našom ďalšom postupe a spoločensko-hospodárskych úspechoch krajiny v najbližších rokoch.

MALÁ LIPNICA

ODPOVEDÁ

FRANTISEK SVETLÁK

člen Spoločnosti a tajomník miestnej skupiny od jej založenia v roku 1947, predsedu MS od roku 1970 podnes, člen KOV na Orave, tajomník česťného súdu UV a účastník protifašistickej odboja.

Krajania Ludvík Tokár a František Svetlák.

Chcel by som vám napísat pár slov o našej miestnej skupine. Začali sme ju organizovať v roku 1946 a o rok neskôr dostala už pevnú organizačnú podobu, bol zvolený výbor a začala normálne pracovať. Na jej vzniku sa podielali títo krajania: Ludvík Tokár, František Červenka, František Svetlák, Vavrinec Vrbiak, Andrej Kubacka a ďalší. V miestnej skupine pôsobil ochotnícky súbor, ktorý viedol kr. Ludvík Tokár.

Kedysi mala naša MS 65 členov, v súčasnosti má 52, keďže do Československa sa vystahovali šiesti krajania a zomreli siedmi. Nás organizačný a kultúrny život sa koncentruje v klubovni, ktorá vznikla v roku 1960.

Za prvoradú otázku považujem koňčné vybavenie záležitostí našich krajanov odbojárov. Zároveň boli by sme radi, keby sa termín predplácania Života mohol predĺžiť do 15. decembra každého roka. Členovia našej MS, a myslím, že aj iní očakávajú, že pri príležitosti 30. výročia našej krajankej organizácie malo by sa vyznamenať najzásľužnejších členov a aktivistov Spoločnosti.

Na záver chcel by som pri príležitosti jubilea tridsaťročia pôsobnosti KSČaS zaželať všetkým členkám a členom našej miestnej skupiny, ako aj celej Spoločnosti mnoho úspechov v krajankej práci. Tak isto želám všetko najlepšie našim krajanom odbojárom na Orave a Spiši a posielam srdečný pozdrav odbojárom v Česko-slovensku.

ORAVKA

ODPOVEDÁ

PETER JURČÁK

Predsedu MS KSČaS od roku 1949, člena Spoločnosti od roku 1949, člena revíznej komisie býva. Obvodného výboru, člena KOV na Orave (na snímke).

Miestna skupina našej Spoločnosti pôsobí u nás od novembra 1949. O jej založenie zaslúžili sa títo členovia, ktorých krajania zvolili aj do prvého výboru MS: Peter Jurčák — predsedu, (Ignác Kučkovič) — podpredsedu, Jozef Cegielny — tajomník, Juraj Ciščák — pokladník, Pavol Kučkovič — člen, Štefan Janiak, Anton Zachora, Anton Danek, Ján Kwiatkowski a Anton Rafáč — členovia revíznej komisie a ďalší.

Ešte skôr, teda asi v roku 1947 vznikla u nás slovenská škola a to predovšetkým vďaka krajanom Peterovi Jurčákom, (Jánovi Laciakovom), Štefanovi Janiakovi a iným, ale predovšetkým vďaka rodičom, ktorí chceli posielat svoje deti do slovenskej školy. V dokumentoch našej miestnej skupiny podrobne máme zoznam 95 rodičov, ktorí položili svoje podpisy pod žiadostou o založenie školy so slovenským vyučovacím jazykom.

Aj keď naša miestna skupina počíta dnes iba 35 členov už v roku 1960 mali sme prvú klubovnu, ktorá však bola otvorená do roku 1963. Potom v roku 1971 jej činnosť bola obnovená a krajania sa v našej klubovni radí schádzajú podnes.

Za najvýznamnejší úspech považujem možnosť slobodne sa hlásiť k svojej národnosti a rozvoj národnej kultúry a jazyka.

Máme však aj nedostatky. Podnes nie je vybavená otázka dvojjazyčných nápisov. Nechápmem prečo stále sa musíme vraciať k tejto otázke, veď vedúci jednotlivých obchodov by mali rešpektovať nariadenia svojich nadriadených orgánov. (Otázka dvojjazyčných vývesných tabúľ majú miestne skupiny hlásiť na UV, ktorý túto vec priamo vybavuje — pozn. red.).

Čo sa týka plánov do budúnosti, krajania z Oravky by boli veľmi radi, keby sme mali u nás vypožičovňu slovenských kníh alebo dokonca knižnicu.

Pri príležitosti 30. výročia založenia Spoločnosti želám všetkým krajanám a krajanom veľa úspechov v práci a šťastia v osobnom živote.

FRIDMAN

ODPOVEDÁ JÁN PRELICH

Tajomník MS KSČaS, člen Spoločnosti od roku 1967.

Fridmanskí krajania začali organizovať svoju miestnu skupinu v apríli roku 1947. Jej zakladateľmi boli najmä: (Michal Bednár), (Jakub Bednár), (Pavel Prelich), (Štefan Gančor), Valent Tazik, Ján Pavlik, Vojtech Dvornický, Vojtech Žolondkovi a ďalší. Tito krajania zároveň významne prispeli k založeniu slovenskej školy vo Fridmane, na ktorej sa začalo vyučovať v roku 1947. Krátko po založení miestnej skupiny, lebo už v roku 1949, vznikol pri MS divadelný krúžok, ktorý viedla učiteľka Jížová. Od roku 1967 máme v MS klubovnu, ktorá nám slúži ako kultúrno-organizačná miestnosť. Dnes naša miestna skupina má 100 členov. Mnohí naši krajania sú členmi dychovej kapely.

Za najväčší úspech v našom krajanekom živote považujem pokojnú, ničim nehatenú prácu v miestnej skupine. Máme však jeden problém. Chceme založiť sláčikovú kapelu. Kandidáti už sú, len Ústredný výbor námusí finančne pomôcť pri nákupe hudobných nástrojov. Musíme taktiež doplniť vybavenie klubovne, pre ktorú potrebujeme päť stolov, 20 stoličiek, rádioprijímač, gramofón a nejaké spoločenské hry, ako aj vymeniť televízor.

Pri príležitosti významného jubilea Spoločnosti, ako aj miestnej skupiny vo Fridmane, chcel by som v mene výboru zaželať všetkým členom našej miestnej skupiny, ako aj všetkým krajanom na Spiši, Orave a v českých strediskách. Zároveň chcel by som poďakovať týmu najstaršímu členom našej miestnej skupiny kr. kr. Valentovi Tazikovi, Jánovi Pavlikovi, Vojtechovi Dvornickému, Františkovi

Fridman: oslavy 10. výročia Života 16. júna 1968.

Plevovi, Jánovi Prelichovi, Karolovi Prelichovi, Emiliovi Kutarni, Vojtechovi Žolondkovi, Pavlovi Hlavačovi a ďalším za obetavú prácu a angažovanosť, ktorú prejavovali za tých tridsať rokoch.

CIERNA HORA ODPOVEDÁ VÝBOR MS KSČaS

Sebastian Mlynarčík — predsedu MS KSČaS od roku 1975, člena KOV na Spiši, člena Spoločnosti od roku 1946 a členovia výboru Jozef Pavlik a Jozef Václav.

Miestna skupina v Čiernej Hore bola založená v septembri roku 1946 ako jediná v našej roztrúsenej dedine. Na jej vzniku sa podieľali predovšetkým krajania: Sebastian Milon — predsedu MS od jej založenia, Andrej Košút — prvý podpredsedu, (Jozef Sarana) a iní. V tom istom roku ako miestna skupina, teda v 1946, začalo sa u nás vyučovať na slovenskej škole.

V roku 1975 naša miestna skupina v Čiernej Hore sa rozdelila na dve, teda na MS č. 1, ktorej predsedom je naďalej kr. Sebastian Milon a na našu, novozaloženú MS č. 2, teda od Jurgová. Naša miestna skupina počítala 81 členov a klubovnu máme od roku 1975.

Za najväčší úspech v práci našej miestnej skupiny považujem opäťovné zavedenie vyučovania slovenčiny ako predmetu na škole v roku 1975 a rozvoj súborov a klubovní Spoločnosti. K problémom, ktoré ešte máme patrí nevyriešená otázka dvojjazyčných vývesných tabúľ na obchodoch (odpoveď na túto otázku je v redakčnej poznámke pri výpovedi Petra Jurčáka z Oravky — pozn. red.)

Do budúnosti máme mnohé plány, k najdôležitejším patria predovšetkým založenie folklórneho súboru, nábor nových členov do našej krajankej organizácie a zvýšenie počtu detí, ktoré sa učia slovenčinu na škole.

Pri príležitosti 30. výročia založenia Spoločnosti srdečne zdravíme všetky členky a členov našej miestnej skupiny, našich krajanov na Spiši, Orave a v českých strediskách. Zároveň im veľa úspechov v práci v prospech Spoločnosti, ako aj šťastia v osobnom živote.

BLAHOŽELANIA PRE KSČaS

Sme si zároveň vedomí zväzkov, ktoré nás spájajú s Československom. Preto nás teší pevné priateľstvo medzi národnou Poľskou a Československou a úspechy, ktoré dosahuje socialistické Československo, ako aj naša dobrá spolupráca s rôznymi československými ustanoviznami.

Spoločný etnický a jazykový pôvod, blízka kultúra, zemepisné podmienky, živé mnohostranné styky a podobné historické osudy — boli vždy hlavnými činiteľmi, ktoré zbližovali Poliakov, Čechov a Slovákov a upevňovali ich vzájomné zväzky v priebehu dejín. Spojivom poľsko-československého priateľstva bola často krv spoločne prelievaná v boji s tým istým nepriateľom za národnú slobodu a sociálnu spravodlivosť.

Toto dedičstvo nadobudlo novú hodnotu počas druhej svetovej vojny v rokoch 1939—1945. Spoločné skúsenosti vynesené z tejto vojny a revolučné premeny v oboch štátach, vnesli do tohto tradičného priateľstva kvalitatívne nový obsah: jednotu cieľov a cest rozvoja, ako aj úzku spoluprácu vo všetkých oblastiach.

Roky povojnových skúseností dokázali, že nová etapa poľských a československých dejín priniesla upevnenie bratských zväzkov tradičného priateľstva, stále sa prehľbujúcemu spoluprácu, ktorá urýchľuje

tempo spoločensko-hospodárskeho rozvoja našich krajin; stala sa dôležitým činiteľom procesu upevňania socialistického spoločenstva a formovania povojnového poriadku v Európe.

Novým impulzom pre rozšírenie spolupráce oboch krajin v rôznych oblastiach, ako aj v medziľudských vzťahoch sú závery priateľskej stranicej a štátnej návštavy delegacie PLR pod vedením prvého tajomníka ÚV PZRS Edwarda Gieraka v júli v Československu. Obširne sme o tom písali v predošom čísle, tunu iba pripomieneme, že súčasťou podpisanej dohody je ďalšie prehľbovanie spolupráce v oblasti kultúry, turistiky, ako aj medzi spriateľenými mestami, krajinmi a pohraničnými oblasťami. Pripomeňme tiež, že prednedávnom bola podpisána v Banskej Bystrici dohoda o spolupráci medzi Nowosądzským vojvodstvom a Stredoslovenským krajom. K popularizácii a prehľbovaniu priateľských zväzkov medzi našimi národnymi efektívne prispieva aj naša Spoločnosť.

Výsledky tridsaťročnej pôsobnosti Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku celkom iste budú hodnotené na jubilejných oslavách. Sú výsledkom obetavej práce najzaslúžilejších činiteľov. Na mnohých som sa obrátil s prosbou o výpoved spojenú s našim jubileom. Obdržal som odpoved z miestnych skupín a obvodov, sú individuálne a hromadné. Pre-

lina sa v nich spokojnosť z dosiahnutých výsledkov a pripomienky pre činnosť v budúcnosti. Mimoriadne milé sú srdečné blaženie všetkým krajanom, ktoré uverejňujeme spolu s obdržanou výpovedou. Adresované nám, ponechávame v redakcii. Všetkým srdečne ďakujeme!

Pri príležitosti krásneho jubilea chceme Vám, Krajanom a Krajanom, všetkým členom Spoločnosti, vyjadriť v mene celej redakčnej rady a celého redakčného kolektívu, slová uznania pre Vašu fažkú, ale potrebnú a úspešnú prácu i čo najsrdečnejšie želania ďalšieho veľkolepého rozvoja našej krajanskej organizácie, úspechy v povolaní a šťastia v osobnom živote. Nech na Vašich tváračach vždy vyvolajú úsmev spokojnosti všetky podujatia Spoločnosti, ako aj stránky Života.

ADAM CHALUPEC

Obdržané výpovede uverejňujeme dolu, ale aj v budúcom čísle v takom poradí, v akom prichádzali do redakcie. Mená a priezviská našich zaslúžilých činiteľov, ktorí už nie sú medzi nami, uvádzame v texte v závorkách.

TRIBŠ

ODPOVEDÁ VÝBOR

MS KSČaS

Andrej Vaksmanák — predseda MS KSČaS, člen HRK, člen KOV na Spiši a členovia výboru MS: Pavol Huši, Severin Vaksmanák, Daniel Pavlica, Hubert Mišovič, František Kovalčík, Jakub Moherek, Andrej Gronský a Andrej Milon nám písia:

Krajan A. Vaksmanák na schôdze krajanov-odbojárov zo Spiša dňa 24. marca 1975 v Novej Belej.

Začiatok pôsobnosti našej miestnej skupiny KSČaS v Tribši pripadá na október roku 1947. Na jej zorganizovaní mali najväčší podiel kr. kr.: (Ján Mišovič) (prvý predseda), (Valent Vaksmanák) (podpredseda), Andrej Milon (tajomník), František Milon (pokladník), ako aj členovia Andrej Lojek, Andrej Kovalčík a iní.

V roku 1956 bol zvolený nový výbor v zložení: (Ján Matonag) — predseda, Andrej Gogola — podpredseda, Andrej Milon-tajomník a Daniel Pavlica — pokladník.

Tretí výbor zvolili krajania v roku 1961. Boli v ňom Andrej Gogola — predseda, František Modla — podpredseda, Hubert Mišovič — tajomník, Dominik Pavlica — pokladník, ako aj členovia Daniel Pavlica, František Kovalčík a Andrej Milon. V tom istom roku si miestna skupina založila aj svoju prvú klubovnu. Dnes má naša miestna skupina 113 členov.

V roku 1946 začala v našej obci pracovať škola so slovenským vyučovacím jazykom. Na jej vzniku sa podielali krajania z prvého výboru miestnej skupiny.

Za najväčší úspech v našej krajskej práci považujeme vyučovanie slovenského jazyka na školách, možnosť premetania slovenských filmov, spoluprácu s Maticou slovenskou, v rámci ktorej boli organizované zájazdy aktivistov a odbojárov v Slovensko, rekreácie a zájazdy detí do SSR a iné podujatia. Veľkým nedostatom je však oneskorené prichádzanie Života ku krajanom (o tom ako Život bude vychádzať sme písali v č. 8/77 na 11 str. — pozn. red.).

Naša doterajšia klubovna je malicák, chceme väčšiu miestnosť, preto všetci krajania, členovia našej miestnej skupiny, aktívne pracujú pri výstavbe hasičskej remízy, v ktorej chceme zriadieť klubovnu. Potrebujeme však pomoc Ústredného výboru pri jej vybavení. Bolo by zároveň účelné zorganizovať zájazd pre členov a aktivistov MS na Slovensko. Súčasne považujeme za nutné udeliť našim najzaslúžilejším krajanom vyznamenanie za zásluhy pre KSČaS.

Všetkým našim obetavým krajanom z Tribša želáme pri príležitosti 30. výročia Spoločnosti veľa úspechov v práci i osobnom živote, a pozdravujeme všetkých členov KSČaS zo Spiša, Oravy a českých stredísk.

NOVÁ BELA

ODPOVEDÁ VÝBOR

MS KSČaS

Ján Gronka — predseda MS KSČaS od roku 1974, od roku 1972 do 1974 pokladník MS, člen Spoločnosti od jej založenia, člen KOV na Spiši a členovia výboru MS: František Bednárik, Jozef Bryja, František Majerčák a František Kurnát nám písia:

Vždy nás to teší, keď počujeme niečo dobré o našich krajanoch alebo keď v Živote si môžeme prečítať niečo o našej miestnej skupine. Preto si myslíme, že aj túto našu krátku výpovied si Novobelčania radi prečítajú.

Naša miestna skupina pôsobi od júla roku 1948 a zakladali ju krajania: Jozef Bryja, František Chalupka, Michal Krištofek, (Alojz Kalata), (Andrej Bednárik), (Vojtech Vincek), Jakub Dluhý, Vojtech Kolodžej, Rozália Saburová, (Jozef Majerčák), Eudmla Majerčáková, Dominik Kalata, František Lojek, (Jozef Vincek), Jakub Lojek, Andrej Skupin a iní.

Taktiež v roku 1948 vznikla u nás škola so slovenským vyučovacím jazykom a pričinili sa o to tí istí krajania, ktorí organizovali MS.

Naša miestna skupina je jednou z najpočetnejších MS v Spoločnosti lebo má okolo 300 členov. Prvú klubovnu sme si založili v roku 1959 v malej miestnosti bývalého Obecného národného výboru. Od roku 1962 do roku 1965 sme mali klubovnu v budove hasičskej remízy a od jesene roku 1965 máme priestrannú miestnosť v budove býv. školy.

Ako prvý začal u nás účinkovať súbor piesní a tanec v roku 1958 pod vedením kr. Jána Cervasa a hneď potom divadelný krúžok pod vedením Anny Baligovej a Eugénie Sobkovej. Dnes máme 24-členný folklórny súbor na dobrej úrovni, ktorý často vystupuje doma a štyrikrát bol na pozvanie Oddelenia pre zahraničných Slovákov MS na folklórnych slávnostach v Martine a na Detve. Za najväčšie úspechy v práci našej miestnej skupiny pokladáme založenie a dobrú prá-

cu nášho folklórneho súboru, založenie divadelného kružka a dychovej kapely, vybudovanie a odhalenie Pamätníka hrdinom padlým v druhej svetovej vojne a za upevnenie ľudovej moci, ako aj kolektívnu prácu v našej MS.

Naša miestna skupina pracuje dobre, ale predsa len máme problémy, ktoré sa vyskytujú všade tam, kde sa skutočne pracuje. Boli by sme radi, keby sme mali častejšie styky s Ústredným výborom našej Spoločnosti, keby naše súbory vystupovali aj v našich miestnych skupinách a keby sme mohli častejšie premieťa slovenské filmy.

Jar roku 1957 — na pracovnom stretnutí u krajan Františka Chalupku (uprostred).

PRIVAROVKA

ODPOVEDÁ

VÝBOR

MS KSČaS

Anton Špyrka — predseda MS, člen Spoločnosti od roku 1948, tajomník MS v rokoch 1948—1960, od roku 1960 predseda MS, člen KOV na Orave (na snímke) a členovia výboru MS: Ján Kucek, Andrej Kucek, Vendelin Stercula, Eduard Jašura, Eugen Bandyk, Alojz Skočík nám písia:

Úvodom by sme chceli upozorniť, že prvá miestna skupina, ktorú sme založili bola vo Veľkej Lipnici a patrila k nej aj Privarovka; vznikla v roku 1948. K zakladateľom tejto miestnej skupiny patrili: (Lukáš Karnařel), (Karol Pastva), Anton Špyrka, (Ján Stercula) (Karol Michalák), (Michal Zgrzebniak), (Felix Kovalčík), Ignác Ignaciak, Ján Kucek, Vendelin Stercula, Karol Pnaček, ako aj odbojári: Andrej Kucek, Alojz Skočík a Ján Pnaček. Prvá spoločná klubovna pre Veľkú Lipnicu a Privarovku, vznikla v roku 1960 v dome krajan Karola Pnačka a viedol ju kr. Karol Pastva.

Ked' sa naša miestna skupina v Privarovke osamostatnila, teda od roku 1968, máme u nás klubovnu pre 60 členov našej MS. Odbojár, krajan An-

drej Kucek, nielen bol vedúcum tejto klubovne v Privarovke, ale aj nacvičil s divadelným krúžkom hru Kubo, s ktorou súbor vystupoval u nás, v Jablonke a v Novom Targu. V súčasnosti máme známy hudobný súbor Vengrinovcov.

Po prvýkrát sa začalo u nás vyučovať slovenčinu v roku 1953 v škole „U Skočíkov“ a to, že sa dnes slovenčina vyučuje ako predmet v tejto škole a v škole v Privarovke počíname za naš prvý najväčší úspech; druhým v poradí celkom iste bolo založenie súborov.

Naša miestna skupina vysla s iniciatívou výstavbu novej klubovne. Už sme určili stavebný pozemok, zviazali sme sa, že dáme drevo potrebné na stavbu a samozrejme aj vlastnú prácu. Avšak potrebujeme pomoc všetkých, ktorí pôsobia v našej obci. (Táto iniciatíva si rozhodne zaslúži plnú podporu, radi sa k nej pripojíme — pozn. red.). Nejlepším potvrdením angažovanosti našich krajanov a všetkých obyvateľov našej obce je vybudovanie svojpomocným systémom krásnej školy v Skočíkoch.

Pri príležitosti krásneho 30. ročného jubilea našej Spoločnosti želáme všetkým členom našej miestnej skupiny veľa chuti do ďalšej práce a veľa šťastia v osobnom živote. Zasílame srdcéný pozdrav všetkým našim krajanom a krajanom v celom Po-

DALŠIE JUBILEJNÉ PRÍSPEVKY NA STR. 10

MLÁDEŽ V KLUBOVNIACH

O kultúrnom hnutí na našich krajančských obciach na Orave a Spiši a účasti mládeže na jeho rozvíjani, najmä v rámci folklórnych súborov či ľudových kapiel, sme už mnogokrát písali. Je to oblasť, na ktorú môže byť naša Spoločnosť právom hrdá. Avšak ani tá najlepšia pôsobnosť sa nemala končiť len uspokojením, naopak, mala by podnecovať k ďalšiemu zdokonaľovaniu práce, k jej pozdvihovaniu na vyššiu úroveň. Nemožno predsa zaspäť na vavrínach, treba spieť k stále vyšším métem. V našom krajanskom živote existuje široké pole pôsobnosti, kde práve mládež môže plne uplatniť svoje ambície, záujmy i snahy dosahovať čo najlepšie výsledky a týmto si zároveň získať spoločenskú úctu a uznanie.

Blíži sa jesenno-zimné obdobie, čas najzívšej pôsobnosti klubovní mestných skupín KSČaS. Netreba pripomínať, že ich úloha, ako stredisk krajančkej kultúrnej i organizačnej činnosti, je mimoriadne veľká. Práve v týchto kultúrnych stánkoch môžu mladí Ľudia prejať svoju iniciatívnosť a uplatniť sa čo najosožnejšie. Zanedlho, v rámci tohoročných podujatí pri prí-

ležitosti 30. výročia KSČaS, sa začne súťaž o najlepšie pracujúcu klubovňu našej Spoločnosti, ktorá potrvá do jaru budúceho roku. Zapojia sa do nej nepochybne všetky krajančke klubovne. Hoci sa nachádzajú v rôznych väčších buď menších - miestnostiach a rôzne je aj ich vybavenie, všetky budú mať rovnaké šance. O umiestnení bude rozhodovať činnosť, akú vyvíjajú. Nepochybujeme, že vecou ambícií mladých v každej miestnej skupine bude to, aby ich klubovňa v tomto ušľachtilem súťažení dopadla čo najlepšie.

Každá klubovňa dobre splňa svoje poslanie len vtedy, keď môže poskytnúť svojim návštevníkom to všetko, čo ich zaujíma a dokáže vytvoriť ovzdušie, v ktorom sa dobre cítia. Mladí, ktorí tvoria značnú časť návštevníkov týchto kultúrnych stánkov, môžu v tom zohrať významnú úlohu. Tak napr. klubovne sa každý rok obohacujú o nové knihy; o usporiadanie týchto neraz dosť rozsiahlych knižných zbierok, ich katalógov, ako aj pravidelné požičiavanie čitateľom mala by sa starať predovšetkým mladéž. Mala by dbať, aby tých čitateľov bolo čo najviac, najmä z radov mladej generácie. No nielen to. Vecou mladých mala by byť výzdoba klubovní a jej obdobné aktualizovanie, organizovanie rôznych klubových podujatí - súťaží, kvízov, besied, diskusných večierkov, prednášok, výstav a pod. Možnosti je veľa.

Nadehádzza čas dlhších jesenno-zimných večerov, ktoré mnoha mladéž tráví predsa v krajančkých klubov-

Detva. Snímka na pamiatku zo stretnutia členiek folklórneho súboru MS KSČaS z Jurgova so správcom Matice slovenskej Štefanom Krivušom.

Foto: F. Lašut

nich. Je tu ešte jedna príležitosť, ako tieto večery racionalne využiť a spojiť príjemné s užitočným. Touto príležitosťou je pôsobnosť v ochočnických divadelných krúžkoch, ktoré môžu nacvičovať práve v klubovniach. Na divadle čakajú všetci krajančia. Niet pochybnosť, že v každej miestnej skupine sa nájde dosť mladých Ľudí, ktorí majú herecké vlohy a môžu úspešne zahrať. Pekný príklad dala už mladéž z Novej Belej, ktorá tento rok uviedla dva predstavenia vo svojej miestnej skupine a v Jurgove. Nacvičujú aj mladí ochočníci z Nedeca. A predsa je hodne miestnych skupín, kde divadelníctvo má už dlhé a pekné tradície. Patri sem trebars Kacvín, Podvilk, Vyšné Lapše, Horná Zubrica, Jurgov, Krempachy, Pekelník, Veľká

Lipnica a iné. Práve v týchto obciach, ale aj v iných, mali by sa mladí ochotníci opäť ukázať na javiskách. Nepochybujeme, že keď sa obráti na učiteľov z miestnych základných škôl, ti im nedmietnu a pomôžu pri nacvičovaní. Ved každému by malo záležať na povznašaní a rozvíjaní kultúrneho života. A práve tu je vhodná príležitosť, ako prejať svoju občiansku a krajančku angažovanosť, svoj aktívny vzťah k všetkému kultúrnemu dianiu.

Vidime teda, že klubovne MS KSČaS poskytujú mladéži široké možnosti uplatniť svoje vedomosti i mlaďický zápal a súčasne milo a užitočne stráviť voľný čas. Takýchto možností je v krajančkom hnutí oveľa viac. Jedno si však treba povedať, že každá, aj tá najjednoduchšia a na pohľad nezaujímavá práca má veľký spoločenský význam a prispieva napokon k najvyššej životnej hodnote - Ľudskému šťastiu.

JÁN ŠPERNOGA

Po úspešných vystúpeniach v Detve a Očovej chvíľka odpočinku. Členovia folklórneho súboru spišského obvodu KSČaC s redaktorom z Matice slovenskej Filipom Lašutom a prom. hist. Svetozárom Švehlákom z Národopisného ústavu SAV.

PRÍHOR TETY DORY

K.B. z KRAKOVA. Mám 21 rokov. Vlani na dovolenke som sa zoznámiť s chlapcom, ktorý ma upútal nie len svojim vzhľadom, ale najmä serióznym prístupom k životu. Celú dovolenkú sme strávili spolu a aj neskôr, po návrate domov, sme sa často strečávali. Chlapec sa mi zapáčil, naša známost sa stala dôvernejšia a tento rok sme sa aj zasnúbili. Zanedlho má byť sobáš a ja som zrazu zistila, že ma začína nudíť, pričom pozorujem už už stále viac nejakých chybíčiek. Čo bude ďalej? Ako sa z toho dostat, alebo aspoň pretiahnuť termín? Obávam sa reakcie rodiny, jeho a mojej, ktoré sa veľmi spriatelieli, ale ešte viac rozčarenia v živote...

Väčšina Ľudí pred takouto dôležitou životnou udalosťou, ako je sobáš, sa začína zamýšľať nad budúcim manželským spolužitím. Každému predsa záleží na tom, aby toto spolužitie bolo čo najšťastnejšie. Preto sa podrobne rozoberá doterajší priebeh známosti, analyzuje povahové črty partnera a tak sa nezriedka stáva, že pri takomto trievzom uvažovaní možno zistíť aj určité chyby. Samozrejme, každý človek má popri kladoch aj nejaké chyby. Keď sú menšie - a v tomto prípade asi o také ide, keďže ich nazývate chybíčkami - netreba sa príliš trápiť, veď pri troške dobrej vôle sa iste dajú odstrániť. Najmä, ak mu na vás veľmi záleží. To si však vyžaduje trochu času, samozrejme aj

preto, aby ste sa lepšie poznali. Ne treba hned všetko rušiť, najlepším východiskom by asi bolo preložiť sobáš na neskôr. Možno sa napr. odvolať na duševnú depresiu (čo je naposledy módne) a na tomto základe získať odklad sňatku. Je možné, že rodiny budú reagovať prudko, ale predsa nie ony sa vydávajú. Potom sa uvidí, čo d'alej. Možno že je to naozaj depresia, ktorá sa zmocňuje ľudí pred dôležitým životným krokom a neskôr spravidla mizne. Tak či onak bude trochu času, aby ste preskúmali svoje srdečne a zistili, v čom väzí príčina nepokoja. Je chvályhodné, že k manželstvu pristupujete tak vážne a checite sa vyhnúť nepremyslenému kroku. Tako by mali uvažovať všetci.

* * *

M.G. Z JURGOVY: Mám veľmi ráda kvety. Hodne ich pestujem vo svo-

jej záhradke. Počula som, že jednotlivé druhy kvetov majú určitý symbolický význam a voľakedy boli sprostredkovateľmi vo vyjadrovani citov. Čo znamenali?

Kvety aj dnes sú symbolom citov, ved ich dávame tomu, koho máme radi, komu chceme spôsobiť radosť. Tu je niekoľko príkladov, čo kedy znamenali: agát - platónická láska; jazmín - zmyselná láska; pupenc - koketnosť; kapucinka - žiľivosť; narcis-túžba; plesnivec - nevinnosť; kosatec (iris) - náruživosť; paprať - úprimnosť; záružlie - zrada; chryzantéma - tajomnosť; brečtan - oddanosť; hyacint - nádej; ruža - veľká láska; konvalinka - nesmelé city; klinček - bozk; orgován - neistota; fialka trojsarebná - prialstvo.

TETA DORA

**ŠPORTOVÉ
ZAUJÍ-
MAVOSTI**

ČESKOSLOVENSKÍ TRÉNERI
V POĽSKU

Ceskoslovenskí tréneri majú vo svedobe meno. Mnoho z nich pracovalo a aj dnes pracuje v Poľsku, najmä v hokejových a futbalových klu-

boch. Tak napr. futbalistov varšavské Legie viedol úspešne dlhé roky Jaroslav Vejvoda, zase mužstvo Ručku Chorzów trénoval Michal Vičan, pričom za jeho pobytu vybojoval tento klub niekoľko titulov majstra Poľska. Nástupcom Vičana je dnes ďalší čs. tréner František Havránek.

Tento rok nového československého trénera dostalo aj poľské reprezentácie hokejové mužstvo. Je ním Slavomír Bartoň z Brna, kedy vynikajúci hokejista a mnohonásobný reprezentant ČSSR. Popri vedení reprezentácie celku bude sa Slavomír Bartoň zaoberať najmä usporiadáním a unifikovaním školebno-tréningového systému v poľských hokejových kluboch.

POPULARITA ŠPORTU V ZSSR

Skoro každý deň sa dozvédame o nových športových úspechoch reprezentantov ZSSR. Tieto úspechy sú výsledkom starostlivosti štátu tak o rozvoj vrcholového športu, ako aj o jeho masovosť. Dá sa povedať, že dnes skoro každý štvrtý obyvateľ ZSSR pestuje nejaký druh športu. K najpopulárnejším disciplínam patria: ľahká atletika - 6 mln registrovaných bež-

sportovcov; volejbal - 5 mln; futbal, lyžiarstvo, basketbal - po 4 mln; športová streľba a šachy - po 3 mln; hádzaná - 0,8 mln; hokej a športová gymnastika - po 0,7 mln atď. Okrem toho mnoho miliónov obyvateľov ZSSR pestuje rôzne národné športy, ako napr. gorodky a pod.

DRUHÁ MLADOSŤ PLACHÉHO

Jozefa Plachého, mnohonásobného reprezentanta ČSSR, poznali skoro všetci priaznivci športu ako bežca, ktorý sa špecializoval iba v osmetostke. V tejto disciplíne bol nielen mnohonásobný majstrom ČSSR, ale aj svetovým rekordérom v súťaži juniorov, halovým majstrom Európy a na dôvažok aj európskym a svetovým rekordérom na 880 y. Tento rok, keď sa zdalo, že tento už 28-ročný bežec stratil svoj povestný finiš, presedal zrazu na dlhšie trate a jeho hviezda opäť zažiarila plným leskom. Najprv prekonal vyše 10-ročný čs. rekord na 1500 m (3.37,0 min.) a o niekoko dni neskôr vytvoril v Stockholme druhý v behu na 1 milu (3.54,7 min.), v ktorom porazil najlepších svetových bež-

cov. Po rekordnom behu sa zveril poľskému novinárovi: — Neviem, či sa mi podari udržať formu do OH v Moskve, ale rozhodne budem ešte startovať na budúciach majstrovstvách Európy, ktoré sa budú konať o rok v Prahe.

STREŠENÉ REKORDY

29-ročný austrálsky motocyklista John Conway sa preslávil prekonávaním rizikantných a inač aj nezmyselných rekordov v skoku na motocykle. Preskočil už niekoko desiatok áut stojacích vedľa seba v dĺžke vyše 200 m. Teraz sa však zameral na oveľa dlhšie skoky. Zhotobil si motocykel s tryskovým pohonom, na ktorom dosahuje rýchlosť 720 km/hod. Najprv hodlal preskočiť rejdú v sydneykom prístave dlhú 2,4 km. Keď sa mu to podarí, ďalším cieľom bude tri a pol kilometrová zátoka nedaleko Melburne, Port Philip Bay. Potom, keď ešte stále bude celý a zdravý, pokusí sa preskočiť Veľký kaňon v amerických Skalnatých horách, široký vyše 4 km. Obdivuhodné, ale zbytočné!

Z DETVE

Naše krajanské kultúrne hnutie dobré reprezentovali na Detve spojené súbory miestnych skupín z Novej Belej a Jurgova pod vedením kr. Františka Kurnáta. Program choreograficky pripravila A. Lalková.

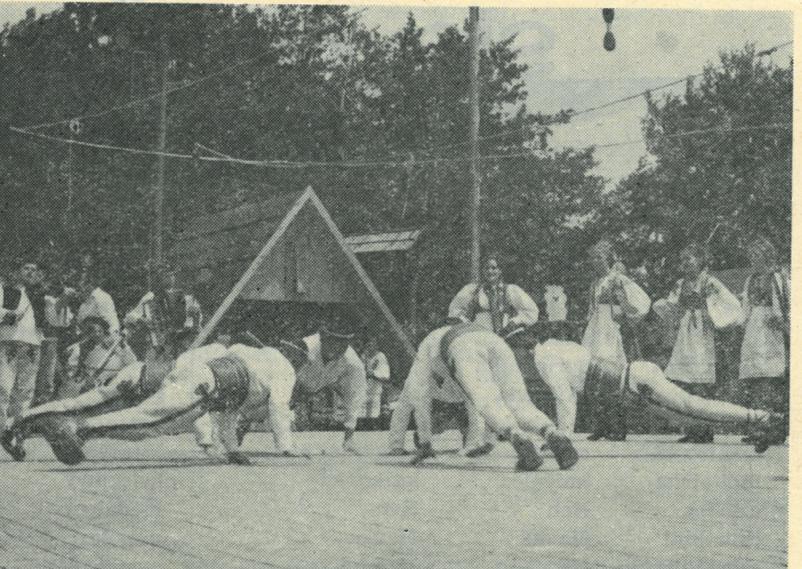
Nadšený a vrelý potlesk sprevádzal vystúpenie nášho súboru. K úspechu prispeli aj hudobníci.

Naši na Detve

Tisíce divákov zaplnili amfiteáter.

Jedna zo zaujímavých figúr ľudového tanca.

Krásne spišské kroje vzbudzovali obdiv.

Chvíľa zaslúženého odpočinku na majestátnej Poľane.

Zanienil som si, že tentokrát využijem ozvnie Oddeľenia pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej na stredoslovenský folklórny ester v starobylej Detve. Po tretíkrát vystúpili festivali sólisti, skupiny a súbory zahraničných Slovákov a Čechov, v tom aj folklórny súbor spišského obvodu našej krajskej organizácie pod vedením predsedu KOV Františka Kurnátu.

Detvie prekvapiť navštěvníka, ktorý sem avíta poznaním rázovitej obce a široko námo ľudového umenia. Vyzerá skôr ako označené mestečko a nie obec, s novými nekoposchodovými stavbami a rodinnými domami v zahradkách. Za nimi, smerom k eklektickému kultúrnemu stánku, akým je amfiteáter ktorom sa uskutočňujú Podpolianske lávky, nachádza sa pravá Detva s jadrom aj stojaztavby so zachovalou ľudovou architektúrou. Ráz Detvy zmenila súčasná a ávnia výstavba, ktorá nastala po požiare medzi minulého storočia. Nový charakter tejto výstavby asi nadávaže na tradície mestským obec už ráz bola po roku 1811.

Prišiel som do Detvy v preddeň krajského ročníka, keď nás súbor, vďaka pomoci Matice slovenskej, mal už za seba niekoľko dní silovej pripravy s odborníkmi, ako aj vysipen na okolí Detvy v rámci festivalu.

Prerajanské súbory, ktoré hostila Detva, estiv sa stal skutočne festivalom v nedele 0. júna v programe pod názvom Sokolia česť a dôležito v rôznych deňach Podpolianského festivalu Detve. Už po deviaty raz sa krajské účasti zo zahraničia zúčastnili folklórnych súborov na Slovensku. Programu Detva 77 sa účasť dovedna deväť českých a slovenských folklórnych súborov zo všetkých strán sveta — z Maďarska, Rumunska, Juhoslávie, z Kanady, Toronto v Kanade a z Texasu i New York USA. Všetkých spájala láska k domovine a dedov a rodicov, k rodnej kultúre a zvykam. Prišli sem ukázať krásu zachovaných ľudových tradícií, ktoré v piesňach, tancoch a divadelných hrách si zachovávajú a esti ale aj zoznamení sa so Slovenskom, jeho podnými krasami, spozať život a prácu ľudského a slovenského ľudu dnes, jeho tvorbu kultúrneho bohatstva.

Počas nedeľné rano bolo predpovedané, že estívny deň uplyne v slnečnom a radosnom významu. Tisíce divákov zaplnili amfiteáter, ktorí súčasťou súboru s tajomníkom tridsaťročného krajského výboru KSČ v Bystrici a námestníkom ministra kultúry.

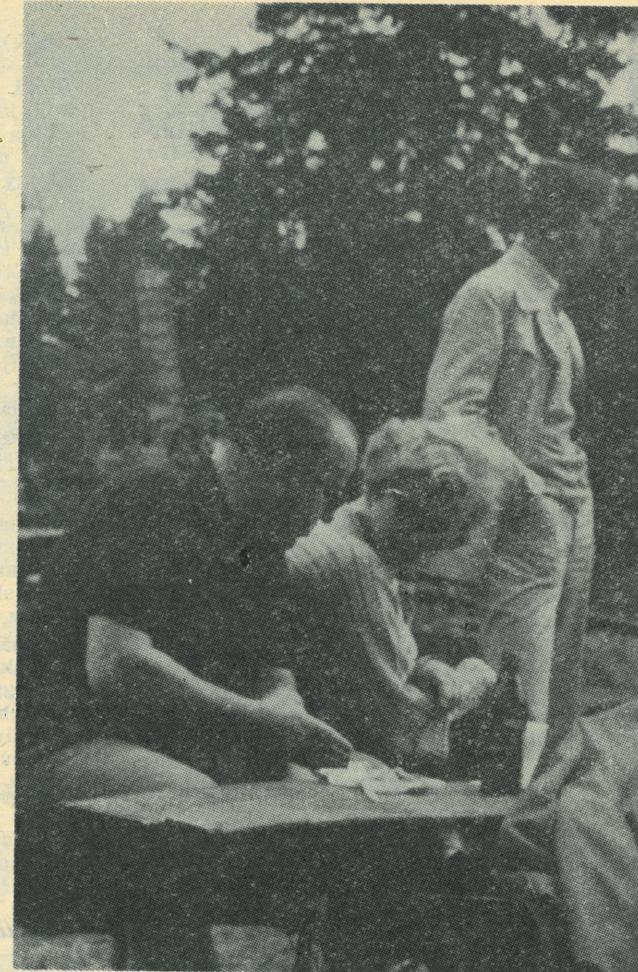
Krajský program oficiálne uviedol správca kultúry slovenskej súdr. Štefan Krivuš. Potom vystúpili ľudové tance, spevy, recitácie a jednoduché minulosti a súčasnosti. Súbory a rekonštrukcie krojov sa striedali vo farebnom každose, rozvíjať sa zaujímavý, pestrý, živý program krajských vystúpení na vysokej rovinu podnes živých a autentických ľudových rad. Potlesk obecenstva bol stále nadšenejšia a veľký.

Budol aj po celý čas vystupovania nášho súboru, ktoré bolo mimoriadne úspešné. Neboli iba dojmy. Talent, pôvab, elán a umelecká rôzne našich mladých z Novej Belej a urgo, ako aj vzorné chovanie po celý čas obývania Slovensku, získali si všeobecné uznanie. Pre sedemnásť súborov na festivale v Detve, ako aj pre jeho vedúceho kr. Františka Kurnátu, čom sme na inom mieste. Aj ja gratulujem ašim krajanákam a krajanom z folklórneho súboru a želám im veľa ďalších úspechov. Čakajte, ste dobre prispeli k jubileu tridsaťročia KSČS, ako aj k propagovaniu našej ultnej práce.

Slávnostný festivalový deň doplnila užitočná esedátoru usporiadala predsedka Československého zahraničného súdra Miroslav Holub s desiatimi všetkých krajských súborov a účinkujúcimi OZS MS súdr. Annou Ištvánnovou, Ondreja Karkuša, Svetozára Švejkára, Národopisného ústavu SAV, režiséra krajského programu, zaslúžilého umelca Štefana Nosála a ďalších kultúrnych pracovníkov.

Po krásnych folklórnych slávnostach v etablovanom zahraničném krajanovi odšli na druhý deň pozvanie Matice slovenskej a Československého ústavu zahraničného na majestátneho paláca. Tu chvíľa zaslúženého odpočinku, ale aj ďalšej zábavy pri symbolickej vatre a priprave Poľane, ktorá prirástia k srdcu etabliat a naša trvalé miesto v ich rázovitej kultúre.

Pre detvou na krajskom festivali bol som upozvaný Martin. Aj keď Martin nie je ľahko odložiť od Detvy, mám dojem, že rozozrel mi festivalmi bol veľký. A to po kažej súťaži, režie, umeleckej úrovni krajských súborov atď. S plným náručom srdcečnosti, s tradičnosťou vedením a kolektívom OZS Matice slovenskej a Československého ústavu zahraničia sa spájala dokonalá organizácia a užívajúce účinkujúci ako celok, o nás všetci súčasťou.

Nie všetci odpočívali na Poľane — predsedka ČÚZ Miroslav Holub a red. Hana Vondráčková z Československého sveta pri práci.

Krajanovi Františekovi Kurnátovi pribudli noví priatelia — krajania zo zahraničia (na snímke hore).

V priateľskom rozhovore s vedúcou OZS MS Annou Ištvánnovou členovia delegácie KSČS Adam Chalupec a František Kurnát. (Foto: H. Vondráčková).

a na Poľane

Za chutným občerstvením stalo sa aj na Poľane (snímka hore).

Na Poľane nechýbal ani tradičný prípritok „Na zdravie“ všetkým našim krajanom doma.

Zelovští krajané pred klubovou na jednom ze svých setkání. Čtvrtý zleva stojí místopředseda ÚV KSČaS a předseda OV v Zelově krajan Jan Novák, první zleva tajemník OV a nás dopisovatel Wacław Luščinský

ZELOV ODPOVEDÁ OBVODNÍ , VÝBOR v KSČaS

Jan Novák, Lídka Smetanová, Olga Blazusová, Amálka Stejskalová, Měčislav Kimmer, Emil Svoboda a Petr Jersák nám píší:

Společnost u nás byla založena dne 17. července 1957 Vilémem Tomešem, Adolfem Nevečeralem, Emilem Pospíšilem a dalšími českými krajanami, kteří byli pozváni na zakládaci schůzku. Prvním předsedou výboru i místní obvodní skupiny byl Vilém Tomeš. Po jeho vystěhování do republiky v roce 1967 tuto funkci plnil Jan Novák. Naše skupina má 120 členů; Obvodní výbor pečeje o MS v obcích

Kucov a Střelíně, v nichž je celkem 70 členů.

Ceskou školu jsme v Zelově neměli. Po válce u nás krátkou dobu vyučoval čeština (Emil Valita).

Naše klubovna byla otevřena v roce 1957 a vedl ji Emil Pospíšil, pak (Jiří Zagórski), Mirona Czyżkowá a nyní Lídka Smetanová. Máme pěvec soubor a soubor mladých, který nacvičuje instruktorka Lídka Smetanová.

Klubovna je dobře vybavená. Je v ní knihovna, promítací aparát, televizor, magnetofon a hudební nástroje. Jednou týdně se v ní všechni scházíme a mluvíme jen česky. To je nás velký úspěch. Za neúspěch pak považujeme to, že se u nás nevyučuje čeština a dějiny českého národa. V budoucnosti bychom chtěli intenzivněji spolupracovat s Československým ústavem zahraničním v Praze a také dostávat zevrubnější informace o Československu.

Při příležitosti 30. výročí založení KSČaS v Polsku přejeme všem našim českým a slovenským krajanům a krajanům hodně zdraví, ústřednímu výboru pak mnoho úspěchů v práci.

KREMPACHY

ODPOVEDÁ v VÝBOR MS KSČaS

Náš dopisovatel krajan Ján Paciga urobil záznam z rozhovoru členov výboru miestnej skupiny o otázkach obsiahnutých v liste redakcie. Hovoria:

JÁN PETRÁŠEK: V novembri roku 1948 sme sa obrátili na okresného starosta v Novom Targu so žiadostou o registratie v Krempachoch krajskej organizácie. V decembri toho istého roku starosta prišiel k nám a na celoobecnej schôdzke označil, že organizácia bude registrovaná pod názvom Spolok Čechov a Slovákov a že v Krempachoch bude slovenská škola. O vzniku našej miestnej skupiny sa najviac zaslúžili: Valent Krištofek starší, (Valent Surma), (Michal Galiniak), Ján Kovalčík, Valent Paciga, Andrej Petrášek a (Ján Petrášek).

ALOJZ GALUŠ: Slovenská škola vznikla u nás v roku 1949. Prvý učiteľ prišiel zo Slovenska – Kolomán Sobko s manželkou. Ďalej to boli učitelia Kovalčík a Sienkiewiczová. O vznik školy sa zaslúžili krajania, o ktorých už hovoril kr. J. Petrášek.

VALENT KRIŠTOFEC ST.: Od vzniku našej miestnej skupiny som jej členom a bol som prvým predsedom.

ALOJZ GALUŠ: Zasa ja bol som pokladníkom MS v rokoch 1964–1969, podpredsedom OV a potom kultúrnym inštruktorom na Spiši do roku 1974.

JÁN PETRÁŠEK: Členom Spoločnosti som od jej založenia. V rokoch 1953–1957 zastával som funkciu tajomníka MS a potom do roku 1976 bol som predsedom MS.

JOZEF PETRÁŠEK: Na začiatku sme mali 403 členov, dnes naša miestna skupina má 375 členov.

JÁN PETRÁŠEK: Prvý divadelný krúžok vznikol u nás v roku 1953. Najprv ho viedol učiteľ K. Sobko, potom A. Galuš a po ním Jozef Lojek. Spojený súbor piesni a tanco viedol A. Galuš.

FRANTIŠEK KOVALČÍK: V roku 1976 krajania ma zvolili do funkcie predsedu MS. Kultúrna práca sa u nás rozvíja dobre a krajania majú o nju veľký záujem. Som vedúcum divadelného krúžku a mládežníckeho folklórneho súboru. Sláčikový súbor vede krajan Karol Slovák a súbor modernej hudby krajan František Paciga. V našej obecnej dýchodke tak tiež učinkujú členovia miestnej skupiny.

Fronc, Jozef Gronský, (Ján Ivančák), Jozef Ševčík, (Jozef Neupauer), (Štefan Madeja), Anna Bogačíková, Štefan Molitoris, (František Neupauer), Jozef Milaniak, (Andrej Milaniak), (Anna Froncová), Ján Piontek, Bartolomej Piontek, Jozef Piontek, Agneša

Krajania Michal Kužel a Michal Neupauer. Medzi nimi krajan Valent Krištofek.

NEDECA ODPOVEDÁ v VÝBOR MS KSČaS

Michal Kužel, predseda MS KSČaS, člen KOV na Spiši, člen Spoločnosti od jej vzniku, Michal Neupauer – podpredseda MS, člen ÚV a členovia výboru MS: Jozef Chmel, Žofia Bogačíková a Jozef Gronský nám píšu:

Naša miestna skupina Spoločnosti pôsobí od 30. augusta 1947. Na jej vzniku sa podieľali predovšetkým títo krajania: Jozef Šlegel, Michal Kužel, Michal Neupauer, Valent Pojedinec, Jozef Stroneček, (František Kašický), Michal Galík, (Anna Kašická), (Ján Kapalka), (Jozef Krempaský) (Ján Pichniarčík), (Michal Gronský), (Vojtech Rešáček), Ján Kužel, (Vojtech

JABLONKA

ODPOVEDÁ

v JOZEF DUBEK

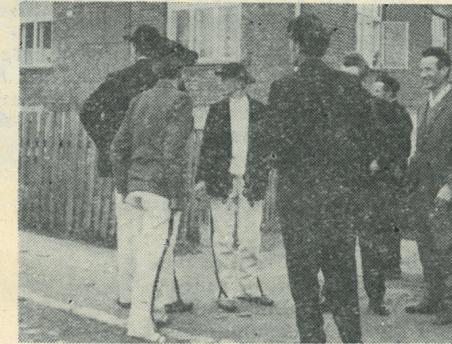
predseda MS KSČaS v Jablonke, predtým člen výboru MS vo svojom vtedajšom bydlisku – Podvuku, člen KOV na Orave.

V Jablonke miestna skupina Spoločnosti bola založená koncom roku 1948 avšak ešte skôr bol zvolený Obvodný výbor Spolku Čechov a Slovákov na Orave.

Obvodný výbor na Orave a našu miestnu skupinu zakladali krajania: Alojz Šperlák, ktorý bol zvolený za tajomníka Obvodného výboru na Orave, (Ignáč Kašprák) – predseda miestnej skupiny a členovia OV, Jozef Pirog, Anton Baliga, Ján Paniak, Eugén Dubek, (Anton Sonček), Anton Sobírák, (Karol Páleník) a iní.

Prvá slovenská škola vznikla u nás v roku 1947 a na jej zorganizovanie sa podieľali krajania, ktorí organizovali OV a miestnu skupinu, ako aj (Alojz Sandyk), Ján Páleník, a Štefan Vá-

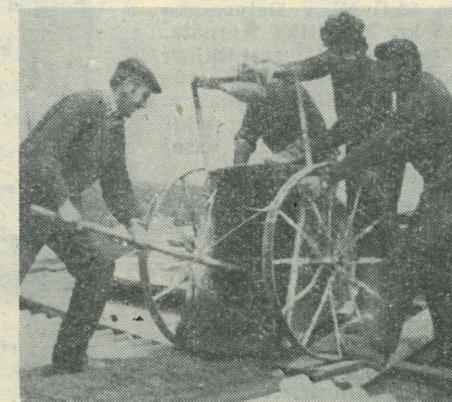
Slávnostná súťaž šiestich hudobných súborov a štyroch divadelných krúžkov Obvodného výboru KSČaS na Orave usporiadana pri príležitosti volieb do Sejmu a národných výborov v Jablonke 16. mája 1965. Súťaž prebiehala pod heslom Všetci volíme kandidátov Frontu národnej jednoty. Na snímke: krajanka Lídka Mšalová s členkami súboru MS z Pekelníka, a členovia súťažiacich kapiel.

enie novej divadelnej hry k 30. výročiu Spoločnosti a prehľbovanie kultúrnej práce.

JÁN PETRÁŠEK: Pri príležitosti 30. výročia založenia KSČaS želám krajanom v Krempachoch, všetkým členom našej Spoločnosti, aby boli spokojní s výsledkami svojej práce a aby mali takých nástupcov, ktorí budú môc s plnou dôverou zveriť svoju zodpovednosť krajanú prácu, aby s plným elárom pokračovali v tvorivej činnosti.

Krajania pri výstavbe Obecného kultúrneho domu v Krempachoch – máj 1974. (Foto: J. PACIGA)

časopis v rodnej reči – Život, že sme sa dopracovali pekné klubovne a že nás súbor bol vybavený nádhernými krojmi. Za najväčší neúspech považujeme to, že v Nedeci zanikla škola so slovenským vyučovacím jazykom.

Chceli by sme, aby tak dnes, ako aj v budúcnosti naša miestna skupina pracovala s takým elárom, ako na začiatku, aby krajania prejavovali stále väčšiu angažovanosť. Dnes máme veľké možnosti, ktoré ešte nevyužívame v plnom rozsahu. Preto treba rozšíriť tak organizačnú, ako aj kultúrnu činnosť.

Pri príležitosti 30. výročia našej krajskej organizácie chceli by sme zaželať našim nedeckým krajanom a krajanom, ako aj celej Spoločnosti mnoho úspechov v práci i spokojnosti s jej výsledkami, ako aj veľa šťastia a zdravia v osobnom živote.

VYVRCHOLENÍ OSLAV V ZELOVĚ

ZO ZASADNUTIA PREDSEDNÍCTVA ÚV KSCaS

17. augusta t.r. konalo sa v Krakove pracovné zasadnutie predsedníctva Ústredného výboru KSCaS, ktoré prerokovalo program ústredných jubilejných slávností Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku a rozhodlo, že oslavy sa budú konať v októbri 1977 v Krempachoch na Spiši. Program osláv bude zahrňovať o.i. slávostný referát, vyznamenania najzaslúžilejších aktivistov i súborov a bohatú kultúrnu časť, v ktorej vystúpia najlepšie krajanské folklórne súbory. Na záver spestri slávnosť ľudová veselica. Predsedníctvo zároveň rozhodlo, že v preddeň ústredných osláv sa v každej krajanskej obci budú konať tradičné slávostné vetry s patričným kultúrnym programom, ktorými miestne skupiny uctia 30-ročné jubileum našej krajanskej organizácie.

Predsedníctvo prijalo návrh KOV KSCaS na Orave, aby sa usporiadalo obvodné slávosti 30. výročia našej Spoločnosti v Jablonke, ktoré sa majú konat 27. augusta a 4. septembra t.r.

Predsedníctvo prerokovalo tak tiež rad organizačných záležitostí súvisiacich s prípravami k ústredným jubilejným slávnostiam a rozhodlo, že za ich realizáciu bude zodpovedný tajomník ÚV KSCaS.

Predsedníctvo si vypočulo správu o účasti folklórneho súboru spišského obvodu na folklórnych slávnostiah v Detve. Vystúpenie našich ochotníkov bolo veľmi vydané a ziskalo si všeobecne uznanie. Predsedníctvo vyjadruje poďakovanie členom súboru za dôstojné reprezentovanie našej Spoločnosti, choreografke Alžbete Lalkovej za úspešnú pomoc pri prave súboru na vystúpenie, ako aj predsedovi KOV na Spiši kr. Františkovi Kurnátovi za vzornú starostlosť o súbor. Predsedníctvo srdečne ďakuje Oddeleniu pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej za možnosť účasti našho súboru na folklórnych

Oslavy 20. výročia udelení Zelovu mestských práv vyvrcholily 22. července, v den státního svátku PLR.

Avšak již 17. července bol v Bočianiske slávostně otevřen požárník dům za účasti náměstka piotrského vojvody a předsedy vojvodského Svazu požárníků Włodzimierze Stefańskeho, zástupců městských a obecních stranických i administrativních orgánů a společenských organizací. Při této příležitosti byla řada požárníků vyznamenána státními vyznamenáními za zásluhy a dlouholeté služby veřejnosti.

18. července se konalo zasedání výboru pro oslavy dvacetiletí města za účasti předsedkyně MV Jednotné národní fronty Krystyny Wołejszové a poslance Bronisława Cieniewského.

Dne 20. července jsme uvítali v Zelově zástupce vojvodství v čele s prvním tajemníkem VV PSDS Stanisławem Składowským, piotrským vojvodom Leszkem Wysłockým, tajemníkem VV PSDS Tadeuszem Rybakiem a náměstkem vojvody Włodzimierem Walachem. Uvítali jsme také náměstka ministra lehkého průmyslu Miroslava Wąsowicze a další pozvané hosty.

V dopoledních hodinách byla veřejnosti odevzdána nová mateřská školka, mléčná jídelna a svatební síň.

Ve 13 hod. bylo zahájeno slavnostní zasedání Městské a obecní národní rady v Zelově a MV Jednotné národní fronty. První tajemník MV PSDS a předseda národní rady Józef Tosik uvítal hosty i všechny shromážděné a zdůraznil pomoc a pochopení vojvodských orgánů. První tajemník VV PSDS a piotrský vojvoda předali státní vyznamenání zasloužilým zelovským občanům. Náčelník města a sdružených obcí Stanisław Baranowski ve svém projevu hovořil o výstavbě Zelova a zdůraznil význam společenských závazků a brigádníké práce občanů. Pak byly předány pamětní medaile (navrhl je krajan Vladimír Hess) všem těm, kdož se zasloužili o rozkvět města v posledním dvacetiletí. Byli mezi nimi členové naší Společnosti Jan Novák a Waclaw Luščiński.

V závěrečném vystoupení první tajemník VV PSDS Stanisław Składowski vysoko hodnotil práci místních stranických a administrativních orgánů a zelovských občanů. Zdůraznil dobrou spolupráci s Kulturní společností Čechů a Slováků v Zelově.

Slavnostní zasedání zakončilo vystoupení souboru závodního kulturního domu a Lodžské estrády.

22. července dopoledne položili zástupci všech organizací a občanů květin k pomníku Tadeusze Kościuszkemu. Za KSCaS se slavnostní aktu zúčastnili členové OV Lídí Smetanová, Jan Novák a Waclaw Luščiński (na snímku).

Pak celým městem prošel slavnostní pochod, v jehož čele byly neseny vlajky všech politických a společenských organizací.

Opoledne jsme se na prostranství v Dzielne ulici bavili na lidové veselici.

V sobotu 23. července mládež závodila na stadionu sportovního klubu „Włókniarz“, večer pak byla na hřiště mládežnická diskotéka.

V neděli se pořádala na Patykách velká lidová veselice pod patronátem Zelovských závodů bavlnářského průmyslu. Širokou veřejnost doprováza na místo závodní automobily. Nutno říci, že občerstvení bylo dobré a bylo ho dost.

Všechny oslavy a akce u příležitosti 20. výročí udelení Zelovu mestských práv probíhaly ve známení hesla „Zelované svému městu k jeho dvacetiletí“.

WACŁAW LUŠCIŃSKI

slávnostiah Detva 77 a vytvorenie milého ovzdušia a skvelých podmienok našim krajanom počas celého pobytu. Predsedníctvo vyjadruje presvedčenie, že vzájomná spolupráca Spoločnosti s Oddelením pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej a Československým ústavom zahraničným sa bude nadálej úspešne rozvíjať.

Na záver zasadania predsedníctvo prerokovalo rad bezných organizačných otázok.

JÁN ŠPERNOGA

SÚSTREDENIE V PIESTANOCHE

Ked sме sa po prvý raz ocitli v Bratislave, mali sme trochu obavy, čo nás tu len čaká. Naši starší kolegovia, študenti zo Spiša a Oravy nás sice privítali veľmi srdečne a pripravili nám milé ovzdušie, ale predsa nám ostala aspoň štipka obáv. Prvý rok štúdia sa nám zdaľo, že bude trvať do nekonečna. Jednako ani sme sa nenazdali a už boli pred nami prázdniny, po ktorých sme tak túzili. A veru sme si ich zaslúžili. Časť našich študentov odšla domov, no väčšina ostala v Bratislave na brigáde. Ale predtým bola ešte rekreácia.

Filozofická fakulta Univerzity Komenského organizuje každý rok pre prvý ročník telovýchovné sústredenie. Tak bolo aj tento rok. Na takomto sústredení sme sa zúčastnili aj my — študenti zo Spiša a Oravy.

Bývali sme v stanoch na brehu Váhu. Bolo nás 54 poslucháčov FFUK. Rozdelenili nás do štyroch družstiev podľa druhu pestovaných vodných športov: kanoistiky, vodného lyžiarstva, plávania a kajakárstva. My sme sa dali na vodné lyže a kajaky. Nemali sme ani potuchy o tom, ako sa do toho pustiť. Ale nebolo to také strašné a zanedlho sme už kajakársku techniku ako-tak ovládali. Horšie to bolo s vodnými ly-

žami. Najťažší bol pre nás zo začiatku štart, ktorý je v tomto športe najdôležitejší. Ale aj to sme zvládli a potom sa už stačilo len držať uzdičky a motorová loď tahala lyžiarov pekne po hladine vody.

Zivot v tábore a kolektíve kamarátov sa nám veľmi páčil. Popri vodných športoch sme hrávali volejbal a badminton a každý deň sme vysedávali dlho do noci pri táborku a spievali slovenské, poľské, ruské i maďarské piesne, besedovali a žartovali. Zavčas ráma sme sa chodili kúpať na termálne kúpalisko, ktoré bolo na druhej strane Váhu.

Na záver sústredenia sa konali preteky v spomínaných vodných športoch a to v súťaži jednotlivcov a družstiev. Všetci tuho bojovali o prvé, druhé či tretie miesto. Odmenou im boli sladkosti a potlesk súperov. Všetko má však koniec. Aj my sme sa museli rozlúčiť s Piešťanmi. Ostali nám však veľmi milé spomienky.

MARIA KOVALČÍKOVÁ

NÁVŠTEVA NA SPISI

Dňa 10. júla 1977 pricestoval na naše spišské dedinky Dievčensky tanecny orchester Melódia, ktorý pôsobí pri Osvetovom stredisku Bratislava-vidiek. V súbere účinkujú štyri dievčatá a dvaja chlapci pod vedením prof. Vítu Hrmu.

V popoludňajších hodinách Melódia vystupovala v Jurgove, v klubovni miestnej skupiny KSCaS. Obecenstvo vrelým potleskom poďakovalo za dobrú zábavu. Prijatie súboru a vystúpenie zorganizovali: predseda MS KSCaS v Jurgove kr. Ján Vojtas, Anna Mačičáková, Ľudový umelec Andrej Gombos a iní.

Ten istý deň o 16. hodine Melódia vystupovala v Tribši. Na vystúpenie prišlo veľa osôb a najmä mládež. Obecenstvo dlhotrvajúcim potleskom poďakovalo Melódii za skvelý koncert. Milé popoludnie zorganizovali kra-

jania, predesa MS KSCaS v Tribši Andrej Vaksmanšký v spolupráci s ostatnými členmi výboru.

Večerné vystúpenie v Kulturnom dome v Krempachoch zhromaždilo veľmi veľa občenstva, ktoré pripravilo Melódii pekné prijatie. Zasa na záver vystúpenia potleskom nebola konca-kraja. Podujatie v Krempachoch zorganizovali krajania: predseda MS KSCaS František Kovalčík, Ján Petrášek, Valent Krištofek, Jozef Petrášek, Ján Ceravas a iní. Hodno pripomeneť, že to nebola prvá návšteva Melédie medzi krajanmi. Tento súbor vystupoval už v rokoch 1975 a 1976 v Novej Belej a Krempachoch.

Vedúcom súboru, prof. Vítovi Hrmovi a celému súboru želame veľa ďalších úspechov v účinkovaní a srdečne ďakujeme za vystúpenia u nás, ktoré milo spestrili tridsaťročie našej krajanskej organizácie. Radi privítame Melódii medzi nami na Spiši aj na budúci rok.

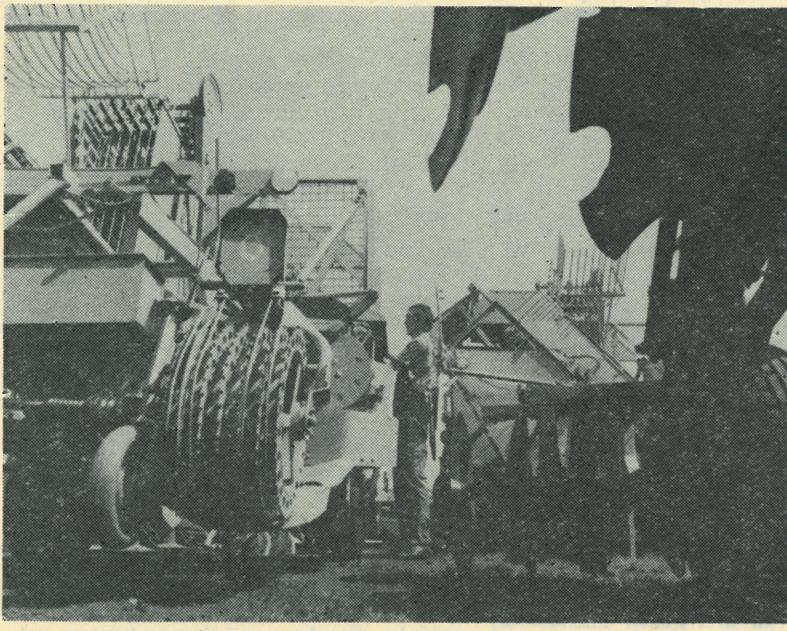
FRANTIŠEK BEDNARČÍK

Dokumentárna snímka z roku 1953: Prví absolventi jablonského lýcea. Stojí zľava doprava: Margita Ďurčáková, Mária Záhorová, Lúdia Mšálová, Žofia Švecová, Mária Grigláková, Anna Tibusová, Žofia Paluchová, Anna Svočíková, František Kolko-

váč, Mária Lisová, Jozef Zborek, Helena Petrášková, Eugen Sýkora, Vendelín Balčík, Karol Šperlák, Bronislav Knapčík, učiteľ telocvičky Jozef Zajac; kláčia v strede: Mária Vontorčíková, Mária Baligová, Angela Omylaková, Vladislava Knapčíkovo-

vá, Mária Čižová, Anna Röcká, Karol Páleník, Andrej Kalata; sedia zľava doprava: Anna Baligová, Jozef Spišiak, Irena Petrášková, Jozef Pierogová, Eugen Poluš, Augustin, Andrašák, Eugen Pekarčík, Ján Galiniak a Martin Moniak.

● Neptun 2-413, proslu-
lý řepný kombajn. Ještě před
letosní sklizní cukrovky ob-
drží zemědělství 450 těchto
kombajnů a do konce roku
ještě sto. Vyrábí je Továrna
na zemědělské stroje v

Słupsku a kromě nich také
rotační žací stroje, talířové
brány a další zemědělské za-
řízení. Továrna se rozšiřuje;
právě se staví nová hala na
20 000 m².

SEPTEMBER

Je to mesiac, ktorý si nikto nepomenoval po sebe. Jeho poľské meno — wrzesień, nadvázuje na fialovo kvitnúce vresy. Kedysi naň volali aj „papeczník“, „stojeczník“ alebo „stojeczeń“ a „stoječzka“. Aj jeho české meno — září súvisí s jarní přírodou a o jeho pôvode je niekoľko domneniek. Niektorí ho odvodzujú od slova zaříji — zaříji, keďže v tomto mesiaci sa začínajú jelené ruje. K.J. Erben zasa jeho meno odvodzuje od slova zaříjen, čo znamená, že tento mesiac je malý říjen, podobne ako veľký červen je červencom. Vyodzuje sa jeho meno aj od slovesa zářiti, lebo v tomto mesiaci sa červenie a dozrieva — září ovacie.

V starom Ríme jeho latinské meno september znamenalo sedem, lebo bol siedmy mesiacom v pôvodnom rímskom kalendári, v ktorom rok mal desať mesiacov a začínať sa v marci. Tento názov mu zostal aj po úprave kalendára na dvanásťmesačný, ktorú urobil Iulius Caesar v roku 47 pred našim letopočtom, od kedy sa september stal deviatym mesiacom. Podľa vykladania zo starých dôb, deviatka je znamením viery, nádeje, tvorenia

a lásky. Je číslom ľudí, ktorí si budujú život na pevnom základe. Symbolizuje splnenie plánov, dosiahnutie veľkých úspechov. Je číslom matiek, ktoré nosia v tele svoj plod. Teda je základom budúceho bytia, klíčenia, znakom rozvíjajúcej sa budúcnosti.

September je mesiacom intenzívnej práce na poli a v ovocných záhradách. Začína sa vykopávanie zemiakov, dozrieva ovocie a v lesoch stále pribúda hub. Všetkým práciam v zbere plodov tohto roka a v prípravách na budúci rok, obyčajne prebieha pekné septembrové počasie. Začiatok mesiaca býva teply a jasny. Niekoľko daždivých dní prichádza na prelome prvej a druhej dekády a potom sa zasa vyjasní. Jesenná rovnodenosť, keď slnko prechádza 22. rovnobežku smerom na juh, prináša už chladné noce a dažde. Potom sa vyčasi a dni peknej zlatej jesene bývajú do konca septembra, v ktorom sú najkrajšie svítania a súmraky. Zjavujú sa už prvé mráziky. V tomto období jesennej rovnodenosti sa na okoli severného pólu končí dlhý polárny deň, ktorý trval pol roka a po celý tento čas Slnko bolo nad obzorom. V Antarktíde sa súčasne končí dlhá polárna noc.

Ludové príslavia hovoria, že: — Kto pracoval v lete, tomu povie september — poteš sa hospodár bude tlsta jesen; — Kto dobytok nevykŕmi v jeseni, ten ho v zime dvíha, zakope o jari; — Čeho červenec a srpen nedo-

KRMOVINOVÉ INVESTÍCIE

Popri zbere obilia príprava patričného množstva krmív je tak isto dôležitá. Rolníci si to stále lepšie uvedomujú a využívajú vyskúsané technológie na výrobu rôzneho druhu siláži atď. Vedia, že zásoby krmív pre dobytok na zimu rozdružujú o úspech celého hospodárskeho cyklu. Preto aj náležitý zber okopanín a iných rastlín, ktoré zväčšujú krmovinovú základnú, je veľmi dôležitý. Možno povedať, že tak, ako každý klas je nad zlato, tak isto aj každý kilogram krmív možno merat touto mierou.

Aj nás krmovinový priemysel sa rozbudováva a modernizuje, aby vyhovel požiadavkam rolníkov. V tomto päťročnom pláne na investíciu v kľúčovom krmovinovom priemysle sa vydá 9,2 mld zlatých. Už sú viditeľné efekty týchto nákladov a budú stále väčšie. V prvom polroku 1977 poľnohospodárstvo dostalo 3,2 mln ton priemyselných krmív t.j. o okolo 7 percent viacej ako v analogickom období minulého roku. Mimoriadny dôraz sa položilo na krmivá pre prasatá a prasnice, čo by malo prispieť k rýchlejšiemu rastu počtu ošipaných. V priebehu prvých šiestich mesiacov tohto roku rolníci dostali o vyše 49 percent viacej miešaniek pre prasatá, ako aj o 24 percentá viacej

krmív pre prasnice, ako v tom istom období minulého roku.

Aké konkrétné investície budú prispievať k rozvoju krmovinovej základne? Nové závody v Janowci a Robczyce, v Grodzisku a Wałczi budú vyrábať priemyselné miešanky. Ešte tento rok budú odovzdané do prevádzky ďalšie tri továrne na výrobu krmív v Bacutiliu a každá z nich bude vyrábať 60 000 ton miešaniek ročne. Modernizujú sa tiež závody ÚZRD Roľnícka súvojoma, čím sa získajú nové výrobné možnosti. Urýchľuje sa tempo rozbudovávania tých závodov, ktoré budú vyrábať hodnotné komponenty pre miešanky jaderných krmív z domácich surovín. Závod v Annopoli odovzdaný do užívania minulý rok spracúva 24 000 ton kostí ročne na minerálne múčky. Druhý závod tohto druhu začne výrobu ešte tento rok v Grodkove pri Opoli. V Golcze a Pszczonowe sa buduje moderné utilizačné závody, ktoré budú vyrábať mäsovo-kostné múčky. Ešte tento rok sa začne výstavba ďalších piatich objektov tohto typu.

Predpokladá sa, že tie a ďalšie investície zlepšia zásobovanie krmivami tak, že to pre rolníkov bude zrejmé. Celkom iste to prispieje k rozvoju chovu, tohto odvetvia stále veľmi dôležitého v národnom hospodárstve.

Správanie sa zvierat môže byť tak isto charakteristické pre určité poveternostné situáciu. Napr. pekne počasie možno v nasledujúci deň očakávať, keď včely sú už od skorého ráno čule, pavúky usilovne pradú, komáre poletujú v húfoch a muchy sú aj po západе slnka nepríjemne dotieravé. Naproti tomu čule kvákanie žiab predpovedá dažď. Keď svieti slnko lastovičky vysoko lietajú, keď sa chystá na zmenu počasia, chytajú hmyz nízko nad zemou.

Aj vŕťahy medzi oblakmi a poveternostnou situáciou ovplyvňujú miestny vývoj počasia. Napr. večerné zore sú obyčajne predzvestou pekného počasia, ranné zore zase naznačujú, že počasie sa zhorší. Po silnej rose býva slnečne. Ak sa v zime objavia na obzore čierne mraky, treba očakávať odmák. Mohutné, bohaté tvarované oblaky tiahnúce po oblohe predpovedajú pekné, teplé a ustálené letné počasie. Zase veľmi nakopené oblaky a vysoká teplota ovzdušia sú predzvestou blížiacej sa búrk. Lahučké obláčiky, barančeky sú len málo smerodajné pre charakter počasia a naznačujú, podobne ako aj ohňivočervené alebo olovené oblaky, zväčša vietor. Pekné počasie potrvá, ak je značný rozdiel medzi dennou a nočnou teplotou. Ak sa zrána objavi pri zemi hmla, ktorá sa čoskoro rozplynie, bude pekné počasie.

(ZOZB. MIŠO)

Z KALENDÁRA NA – OKTÓBER – RÍJEN

Na jeseň končíme siatie ozimných miešaniek, ktoré poskytujú veľa krmív na jar. Nevyžadujú zvláštne pole v striedaní hospodárskych plodín, môžu byť pestované po všetkých rastlinách a na rôznych pôdach.

V októbri vykopávame zemiaky, cukrovú repu, krmnu repu a mrkvu, ako aj zeleninu.

Mrkva znáša mráziky do -5°C. Preto ju vykopávame po zbere repy. Keď je jeseň teplá, korene mrkví ešte rastú. Preto jej zber by sa nemalo urychľovať. Krmna repa nie je citlivá na krátiodobé mráziky, preto ju môžeme vykopávať po zemiakoch a cukrovej repe. Krmna repa sa ľahko skladuje, ľahko hnieje a zohrieva sa. Malo by sa ňou kŕmiť v prvom rade. V kopcoch ju skladujeme v neveľkom množstve, pričom vrchol kopca nechávame otvorený.

Niekteré plodiny musíme skladovať v kopcoch. Na kopce volíme suché miesto a nesmieme zabúdať na to, že zemiaky alebo iné skladované rastliny musí byť zdravé a suché. Vrchol kopca neprikrývame ihneď zemou, aby sa vyparilo vlhko a nerástla vo vnútri teplota.

Zemiaky určené na kŕmenie treba paríť a silážovať. Okrem sušenia, je to najúspornnejšia forma skladovania okopanín.

Na väčšine gazdovstiev je jeseň obdobím prebytku zelených krmív, čo prospeva ich neracionálnym využívaniu a plynútia nimi. Preto na miesto očakávaných výhod sa najčastejšie stretávame s rôznymi zdravotnými poruchami u zvierat, ako hnačky, pokles dojivosti a váhy a niekedy dokonca potraty.

Tieto krmivá treba silážovať so zameraním na kŕmenie v zime. Na silážovanie treba určiť aj trá-

vu z tretieho kosenia a vikokveté medzikultúry. Vyplatí sa silážovať krmivá obohatiť močovinou. Výborná je siláž z takých zelených krmív ako lučerka, vŕbovka, tráva atď., ako aj z parených zemiakov. Takáto siláž sa výborne hodí pre kŕmenie ošipané a prasnice. Keď máme takúto siláž, môžeme kŕmenie v zime celkom pripodobiť letnému kŕmeniu.

Chybou, ktorú robia rolníci v období jesenného prebytku zelených krmív je to, že prestávajú vypásat dobytok na pastvinách a prechádzajú iba na kŕmenie zelenými krmivami v maštali. Táto zmena sa škodlivou odráža na produkciu mlieka a váhom priprastku. Prechod z letného kŕmenia na zimné mal by sa konať postupne.

Vypásanie neskoro na jeseň, keď je vhodné počasie, má pre zvieratá veľký význam. Prispieva k udržaniu ich v dobrom stave a zdraví. Dobytok vyháňaný v októbri a dokonca v novembri na dobré pastviny príberá na váhe a stáva sa odolný proti prechladnutiu.

Teda napriek veľkému množstvu krmív, ktoré v tomto čase má gazdovstvo k dispozícii, treba zvierať vypásat. Iba nedostatočne množstvo paše malo by sa doplniť poľnými krmivami, podávanými v primeranom množstve a patričnom zložení.

Pred príchodom zimy robíme úpravy pastvin. Teda o.i. rozhadzujeme krtince a mraveník, odstraňujeme nepotrebné kríky, kosíme a zhrabujeme zoschnutú trávu opravujeme ohrady, čistíme príkopy, ktoré odvádzajú vodu.

Rastu trávy na budúci rok prospeva jesenné hnojenie (raz za 3–4 roky) maštálom hnojom alebo aspoň rozhadzanie na pastvinách zemiakovou

vňate. V tomto čase možno vyviezť maštálom hnoj aj na lúky.

Na lúkach a pastvinách nachádzajúcich sa na rašelinových, ako aj na kompaktných pôdach, na ktorých voda presakuje pomaly, odporúča sa vysiať na jeseň fosforečné a draselné hnojivá. Na jeseň, po skončení vypásania dobytka, je tiež najlepšie výpiť pastviny.

Keď niekto začína už zimnú orbu, nech nezabúda, že hlbku orby musíme zvyšovať postupne, z roka na rok.

Pozemok určený na pestovanie kŕmej repy hnojíme maštálom hnojom, ktorý však musíme ešte ten istý deň zaorať, keďže na vzduchu sa z neho rýchlo strácajú mnohé živiny, najmä dusík.

Je načasťe pripravíť hospodárske stavby na zimu, založiť chybujúce obloky, opraviť ventiláciu atď. Vyplati sa tiež vybieliť zvnútra a zvonku maštál alebo chliev.

Október je vhodným mesiacom na sadenie ovocných a ozdobných stromkov a krov. Korene skracujeme o 1/3. Do jamiek netreba dávať čerstvý maštál hnoj, keďže má škodlivý vplyv na korene. Na ovocné stromy začladame záchytné pásky proti hmyzu a zabezpečujeme ich pred hľadavcami.

V záhradke ružove kry musíme obložiť zemou a ruže popinavé odviazat, zohnuť a prikryť zemou. Po prvom väčšom mráziku vykopávame georgíny, cibuľky mečíkov atď.

V sýpkach vykladáme otravu na myši a potkany a často prehadzujeme obilie, hoci vieme, že obilie určené na predaj je najlepšie odviesť čo najskôr do výkupného strediska.

S.D.

Pri príležnosti
30 výročia
našej
Spoločnosti,
želáme
všetkým krajankám
a najmä
tým
tridsaťročným,
všetko najlepšie
a prinášame im
pekné moderné modely,
ktoré sa im budú iste
páčiť.

POVEDANÉ PREČÍTANÉ

Ťažko urazit na cti toho,
kto ju nemá.

Okrem funkcie riaditeľa,
nehodil sa na žiadne iné po-
volanie. (Ján Kolesár)

Krikom husle nevyladiš.

Jední pracujú pre budúce
pokolenia. Druhí — pre naj-
bližších príbuzných. (Stršel).

Tak rýchle, deti, posa-
dajte si, — vraví v autobuse
učiteľka žiakom, — nech
starší ľudia majú kde stáť.

VÍŠ, ŽE...

U náruživých fajčiarov sa
často prejavujú stopy chro-
nickej otravy, spôsobenej tak
silným jedom — nikotínom
obsiahnutým v tabáku, ako
aj škodlivými látkami vdy-
chovanými s dymom.

Človek ujde za hodinu to-
lik kilometrov, kolik kroků
udělá za 3 vteřiny, čini-li
délka kroku 0,8 m. Délka
kroku se obvykle rovná po-
lovině výšky člověka od očí.

Z domáceho hrnca....

Štipka soli:

— udržiava mlieko čerstvé.
Zintenzívnuje vôňu variacích
sa jablk a urýchluje ich
mäknutie.

— znižuje kyslosť re-
barbory a umožňuje použiť
menšie množstvo cukru.
Predbieha praskaniu vaječ-
ných škrupín počas varenia.

Podle amerických lekařů,
kteří provedli řadu souvis-
lých výzkumů, obsahuje jo-
gurt, kromě látek nutně po-
trebnych organismo pí pri-
dávání antibiotik, také látky
působící proti nádorům. Ač-
koliv je to zatím domněnka,
nedoložená praxi, vyplatí se
rozhodně pít jogurt.

TAKÝ JE V ŽIVOTE

Na políciu v Miláne prišiel
38-ročný Benito Ugeri a chcel
prihlásiť dieťa. Keď sa ho
spýtali, či je otcom dievčatka
odpovedal, že dieťa kúpil na
ulici od Cigánky za 20 000
lirov (asi 22 dol.). Polícia
odviezla dieťa do sirotince a
začala hľadať Cigánku.

Žiaci jednej zo stredných
škôl v Ghane predložili os-
vetovým orgánom originálny
návrh. Ide totiž o zavedenie
do škôl namiesto tradičných
zvončekov, ktoré zvolávajú
na hodiny alebo ohlasujú ich
koniec — známeho tuna od
pradávna — tam-tamu. Bub-
novanie má nadvázovať na
staroafrické zvyky, keď sa
tam-tamy používalo pri do-
rozumievaní na veľké vzdi-
lenosti. Nevieme, či návrh
prijali.

HUMOR

— Si šťastná so svojim
mužom?

— Veľmi. Celkom tak, ako
keby vôbec neboli mojim mu-
žom.

Pán Dobroslav bol celý
život pod papučou. Keď um-
rel a otvorili jeho závet, za-
činál sa slovami: „Moja prvá
vôľa...“

B. Shaw se jednou zúčastnil
rozhovoru na téma nedoko-
nalostí lidského organizmu.
Prohlásil:

— Nelze se divit, vážení,
když Bůh stvořil svět, byla
věda ještě na velmi nízké
úrovni...

Komorník hlásí Angličan-
ce, majiteľce zámku:

— Mylady, zloděj je v
knihovně.

— Ano? A co čte?

Z AMOROVEJ LUCKY

Pýta sa mladý muž dievči-
ny:

— Chcete sa stať mojou že-
nou?

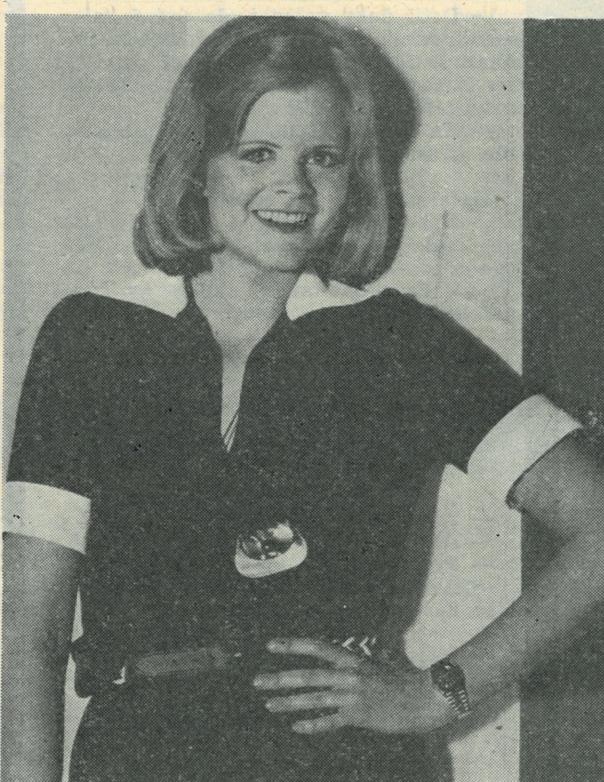
— Nie.

— Výborne! Tak potom
môžeme spolu chodiť aj na-
ďalej...

Muž je muž a sotva sa už
zmení. Chce mať vlastné au-
to, vlastnú chatu, vlastný
dom — a cudzie ženy! (To-
mas Janovič).

Láska je egoismus ve
dvou...

Žena je jako moře — pos-
louchá toho, kdo se jí ne-
bojí a ničí toho, kdo se jí
bojí...

mladým mladším najmladším

vv STASTNÝ LET!

Ked' sa s nami vtáky lúčia,
v škole nás to práve učia.
Peknú cestu, šťastný let!
Na jar sa k nám vráťte späť!

JURAJ KUNIÁK

vv BUBENÍK DÁZD

Dážď bubnuje na strechu
Aké správy nesie?
Dubáky a masliaky
rastú v našom lese.

EVA MIKLOŠOVÁ

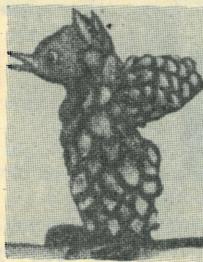
v JESEN

Z pravučiny nite pradie,
snuje závoj strakatý
a z jabloní v stíchlom sade
striasa zlaté dukáty.

Ráno rosí astrám riasy,
sny ukladá do ruží,
k vinohradom, na terasy,
v lúči slnka zakrúži.

MIRO BALÁŽ

LESNÉ HRAČKY

Svieže jesenné počasie vylákovalo nás na prechádzku do lesa. Prišli sme na rúbanisko, kde boli kmene stromov bez kôry. Na zemi ležalo veľa jedľových i smrekových vetvičiek so šúškami. Kde-to povaľovali sa kúsksy kôry.

Začali sme sa vo vetvách prehrabávať, až sme zbadali, že jedna osekána vetva so štyrmi krátkymi vetvičkami podobá sa opičke. Hneď sme si predstavili, ako jej prirobíme hlavu z gaštanu a labky — hoci aj z plasteliny alebo kúskov dreva.

Ako sme si predstavili tak sme urobili a hľa, opičku sme zmajstrovali! Vetva mala takú podobu, že sme mohli opičku

usadiť na pník, vyrezaný z druhého vetvy.

Práca nás začínala veľmi baťiť. Ešte v ten deň sme si odnesli z lesa veľa jedľových šúšiek, kúsky kôry i machu, pničky na „stračích nôžkach“ a iné lesné materiály, napríklad pekné vysušené lístie a v parku sme si nazbierali hrbu gaštanov. Zistili sme, že z tohto všetkého možno urobiť mnoho zábavných, ba i ozdobných a pritom veľmi výkusných predmetov.

Z jedľových šúšiek sme urobili rozličné figúrky, najmä vtáky, lebo šupiny šúšiek najviac pripomínajú perie. Páčia sa vám? Ak áno, skúste si ich spraviť. Ako? Nie z celých šúšiek. Sušky treba kladivkom

najprv rozdrobiť a z oddelených kúskov pomocou plasteliny figúrky pozliepať.

Zo šúšiek sa dá urobiť človečik, napríklad stredoveký vojak. Sušky s priliehavými šupinami pripomínajú pancier. Hľa, ako si pukne stojí na stráži.

A z gaštanov! Čo všetko sa dá vykúliť z gaštanov! Narobili sme si celý zverinec. Bábkely, kvietky a všakové iné predmety.

Zájdite si aj vy do lesa a dobre hľadajte. Možno vyčariťe ešte krajsie predmety. Rozmyšľajte, skladajte, lepte, vymyšľajte. Budete mať veľkú radosť nielen z práce, ale aj z ozdobného predmetu, ktorý si zhotovíte sami.

CHI • CHI CHA • CHA

— Deti, dnes večer bude úplné zatmenie Mesiaca. Je to veľmi zriedkový úkaz. Dúfam, že sa naň všetci pozrieť. Zapamäťte si: začiatok bude o dvadsiatej hodine.

— Na prvom či na druhom programme, prosím?

Mamička, kúp mi cukríky!

— Nič ti nekúpim.

— Tak ma udri!

— Prečo?

— Začiem plakaf a cukríky mi kúpi otecko.

Jožko pribehne domov z klziska a volá:

— Mamička, už sa môžeš smieť!
— Prečo, prosím ta!

— Ráno si povedala, že sa zasmeješ,

keď si tie nohavice roztrhnem...

— Prečo pláčeš, chlapček?

— Ale, brat rozobil okno...

— Prečo nemusíš plakaf?

— Ale áno. My sme dvojčence a otec nás málokedy rozozná.

— Dnes sa mi sníval zvláštny sen, mamička.

— Tak mi ho rozpovedz!

— Načo, keď si v tom sne bola aj ty.

OVCE

A ZVONCE

Škriatok Jonáš sa usalašil v chládku pod kŕčkom a čakal na zajka Chvostíka, ktorý mu bol dlžný rozprávkou. Ale Chvostík nechodil a tak Jonáš, veľký spachtoš, zaspal. Snívalo sa mu, že je na salaši. Ovce cengali spiežovcami, pásli sa na zelenej tráve a valach si spieval pesničku.

Ovce moje, ovce,
máte zlaté zvonce,
chodíte cengajúc
popod tie javorce.

Co to spievaš? — okrikol bača valacha — Ved to nie je pravda. Takto treba pesničku zaspievať:

Ovce moje, ovce,
máli zlaté zvonce,
uleteli zvonce,
smutné sú javorce.

Jonáš sa zobudil, ale darmo si pretíral oči, po salaši ani chýru ani slychu. Iba Chvostík sedel vedľa neho a vymýšľal rozprávkou, až sa mu za ušami parilo.

— Snívalo sa mi o ovečkách, povedal Jonáš, — také pekné aj smutné zároveň. Chýbali im zvonce. Povedz mi rozprávkou o ovciach, nech sa im zvonce rýchle vrátia.

— Keď ja o ovciach žiadnu neviem, — smutne povedal Chvostík.

— Zaspievam ti pesničku, možno ti dáka rozprávka zíde na um, — povedal Jonáš a už aj spieval:

Ovečka, ovečka
trojaký úžitok,
žinčička, bryndzička,
tretie kabanička.

A Chvostíkovi naozaj prišla na um rozprávka, naliadil si hlas a začal:

Kuchtičk Palko sa u chýrečného kuchára v ďalekej krajine naučil tak dobre varif, že sa stal najlepším kuchárom pod celými Tatrami. Zavše ale jedlo presolil alebo nedosolil. Stávalo sa mu to vtedy, keď sa zahľadil na nezábudky, ktoré dostal od kamarátky Aničky. Lebo kto dostane nezábudky, ten tak rýchle nezabúda.

Jedného dňa napísal Palko list chýrečnému majstrovovi kuchároví, aby prišiel ochutnať jeho jedlá a aby vzal aj Aničku, lebo jej musí niečo veľmi dôležitého povedať.

Uplynulo čosi výše týždňa a na list prišla odpoveď. Vraj prídu obaja, ale Paľko musí navariť také jedlo, aké majster kuchár ešte nikdy nejedol. Paľko vymýšľal, prohrabával sa v kuchárskych knižkach, ale nič vhodného nenašiel. Bol z toho všetkého taký smutný, že šiel na salaš posťažovať sa bačovi a napiš sa kyslej žinčice z vyrezávaného črpáka.

— Hororíš, že to má byť jedlo, aké majster kuchár ešte nikdy nejedol? Nič Lahšieho! — povedal bača a prikázal valachovi, aby primiesol na stôl všetko, čo nájde v komore.

Veľa toho nebolo. Zo päť zemiakov, za hrst múky, štipka soli, kúsok slaniny a v geletke trochu bryndze. Bača si to všetko prezrel, na chvíľu si chytil hlavu do dlaní, aby si to dobre premyslel, a už to aj mal! Ničo pomiešať dokopy, niečo zarvari, niečo dal navrch a boli z toho také bryndzové halušky, až Paľko skoro drevenú lyžicu olíza, keby sa to patrilo.

A čo povedali majster kuchár a Anička? Majster kuchár od dobroty viac mláškal, ako hovoril a keď si utrel do servítky ústa, pripál Paľkovi na kabátik zlatú žufanku! Aj Aničke bryndzové halušky veľmi chutili, ibaže neviem, či jej nechutnil predovšetkým preto, lebo ich navaril Paľko.

Nakoniec sa všetci traja dohovorili, že Anička zostane u Paľka pod Tatrami navždy a majster kuchár ich bude chodiť navštěvoval. Zakaždým mu Paľko musí navariť misu halušiek, lebo nech majster kuchár robil, čo robil, sám ich nikdy nevedel tak dobre uvarif. Ako by aj vedel, keď najlepšie bryndzové halušky vedia robiť iba pod Tatrami!

Len čo Chvostík dopovedal rozprávku, rozvozili sa zvonce-spiežovce a leteli rovno na lúku. Každý zvonec si našiel svoju ovečku a veselo si vyzváňali celý deň.

BRYNDZA

Z ovčieho mlieka sa vyrába syr, oštiepký a bryndza. Bryndza sa robí z čerstvo nadoleného a precedeného mlieka, ktoré sa naleje do putery. K tomu sa pridá dosťatočné množstvo klagu-syridla, ktoré mlieko zrazí. Vznikne syrenina, ktorú bača pokrýva syráskou šabľou a prelieva cez plachtičku do kotla. V plachtičke zostane syroviná, z ktorej sa robí bryndza a do kotla vytiečie žinčica.

